

Natura2000-gebied Canisvlietse Kreek

Jaarrapport 2007-2008 Vogels & Ongewervelden

Franklin L. L. TOMBEUR

Inleiding

Een werk van lange adem

Vogels

- Onderzoek
- Soortbespreking
- Vogels in Canisvliet, een terugblik en een vooruitblik

Ongewervelden 2008

Canisvliet een leefgebied ?

Bijlagen

INLEIDING

In dit dertiende jaarrapport vind je gegevens over het voorkomen, de abundantie, de ontwikkelingen en het broedsukses van een selectie vogelsoorten in Canisvliet. Onderzoek aan vogels blijft de hoofdmoot uitmaken van ons veldwerk in Canisvliet maar er is ook aandacht en tijd besteed aan het voorkomen van ongewervelden, meer bepaald vlinders, libellen en sprinkhanen.

Canisvliet werd tussen 1 oktober 2007 en 30 september 2008 89 maal bezocht met 315 uur aanwezigheid en onderzoek ter plaatse.

Gegevens zijn ook aangebracht bij www.sovon.nl, www.natuurkalender.nl, www.vlinderstichting.nl en www.waarneming.nl.

Voor het veldonderzoek verschaften Staatsbosbeheer Regio Zuid en de Heemkundige Kring Sas van Gent logistieke steun. Staatsbosbeheer droeg ook zorg voor de publikatie van dit jaarrapport. Waarvoor veel dank.

Op de homepage van de Stichting Heemkundige Kring Sas van Gent www.heemkundigekringsasvangent.nl zijn diverse bijdragen te vinden over de ontstaansgeschiedenis, het vogelleven en de natuurbeschermers van Canisvliet. Op de homepage van het bezoekerscentrum De Baeckermat in Westdorpe www.debaeckermat.nl zijn driemaandelijks seizoenoverzichten uit Canisvliet raadpleegbaar.

adres van de rapporteur : Franklin L.L. TOMBEUR, Brusselsesteenweg 420, 9050 Ledeberg, België
(franklin.tombeur@skynet.be)

adres van de werkgroep 'Behoud Canisvliet' : Jan SANDERSE, Stationstraat 53, 4551 EL Sas van Gent, Nederland
(geheel of gedeeltelijke overname van de inhoud van dit rapport is toegelaten mits duidelijke bronvermelding)

Foto kapt : "foto" van een verdwenen rietkraag

EEN WERK VAN LANGE ADEM

“Het is een zeer platte, laaggelegen, niet al te grote kreek, met langs de oostzijde een op vele plaatsen ondoordringbare rietkraag en langs de westelijke kant een drassig weidestrand. Ze is voor iemand die niet met de streek vertrouwd is zelfs moeilijk te vinden (Is van op 500m niet zichtbaar)”¹

Het jaar 1998 betekende niet alleen qua onderzoeksmethode een breuk met het verleden maar het was ook het jaar waarin Canisvliet voor een groot deel een echte metamorfose onderging. Immers in 1997 werd ruim 50 ha “nieuwe natuur” aangelegd. “Nieuwe natuur” waarbij bouwland werd omgezet in grasland en bomen- en struiken werden aangeplant. Nadien vond in 1999 nog een belangrijke ingreep plaats met het uitbaggeren van de kreek.

Intussen blijkt dat velen reeds vergeten zijn dat Canisvliet begin de zestiger jaren van de vorige eeuw al een eerste maal op de schop was gegaan met de ruilverkaveling Canisvliet. Onder de huidige “nieuwe natuur” ten noorden en oosten van de kreek werd immers in 1964-1966 461.000m³ slib opgebracht. Slib waarop nadien 30 jaar landbouw werd bedreven.

Het wordt dus tijd dat we de afgelopen halve eeuw - Canisvliet als landschap en als natuurgebied - eens de revue laten passeren. We daarvoor putten uit het (vogel)archief van wijlen Johan van den Steen die vogelnota's bijhield van 1954 t/m 1995, enkele publikaties en onze eigen nota's vanaf 1996 tot heden.

Specifiek wat de evolutie van de avifauna betreft verwijzen we naar een bijdrage verder in dit rapport. Hoe het met de vogels gesteld was vóór de ruilverkaveling kan men lezen in het eerste rapport dat Johan van den Steen in 1965 publiceerde. Dit rapport is als bijlage toegevoegd en is (voor vogelaars) zeer lezenswaard.

We vangen aan met een kort overzicht van het parcours dat Canisvliet tot nu toe heeft afgelegd van privaat eigendom tot Natura 2000-gebied.

Onherstelbaar verlies

Canisvliet kent een lange geschiedenis als het op bescherming en beheer aankomt. Begin de jaren zestig van de vorige eeuw slaagde wijlen Johan van den Steen (1929-1996) er in de aandacht van de autoriteiten te vestigen op het bestaan van een nog vrijwel onaangetaste typische Zeeuwse brakwaterkreek met een aantal karakteristieke broedvogels. Zijn initiatief resulteerde in 1965 in de aankoop van de kreek en een smalle strook grasland langs de oostoever door het toenmalig Ministerie van Landbouw en Visserij. Canisvliet werd een “staatsnatuurreserveaat” van 40 ha groot. Het beheer ervan werd in handen gegeven van Staatsbosbeheer. Johan van den Steen was zijn aktie begonnen naar aanleiding van het voornemen om grote delen van het krekensysteem Canisvliet te dempen en een her/ruilverkaveling door te voeren in de Canisvlietbinnen- en buitenpolder.

Dat tot de aankoop was overgegaan was het gevolg van de aanwezigheid van de enige Zeeuws kolonie van de Zwarte Stern op de kreek. Ook moest de aankoop een soort troostprijs zijn voor de

¹ Van den Steen J.;1961;Een belangrijke vogelpleisterplaats in Zeeuws-Vlaanderen ... HET CANESVLIET”;Himantopus n° 6 mei 1961 (*bemerk de fout die hier is gemaakt door oost met west te verwisselen*)

honderden hectares identiek landschap (kreek, moeras, drassig grasland, rietkragen, etc) die verloren gingen in de Canisvlietpolders. Dit alles omdat de verkaveling ook de mogelijkheid bood om de miljoenen kubieke meters grondverzet afkomstig van de verbreding en verdieping van het kanaal Gent – Terneuzen te kunnen bergen. Ook opvang en afwatering van omliggende en achterliggende Vlaamse polders speelde een rol in het behouden van een “rompkreek”. Wat er toen aan authentiek Zeeuws landschap en natuur is verloren gegaan werd zagezegd gekompenseerd door het aanplanten van bomen en struiken langs de randen van de kreek en de Stekkerweg. Was Canisvliet daarmee gered ? We schrijven 1962-1968.

Een zwarte bladzijde

Meer dan 30 jaar zou Canisvliet ingeklemd liggen in het agrarisch gebied waarvan vooral de negatieve effecten van de toen gevoerde bedrijfsvoering ons best zijn bijgebleven.

Versnippering, verzuring, vermessing, verdroging, verontreiniging, etc waren de hoofdoorzaken voor de aftakeling waarin de natuur alom ten lande was terecht gekomen, Canisvliet inclusief. De status “natuurreservaat” bood onvoldoende garantie om de waarden van Canisvliet echt veilig te stellen.

De situatie leek soms uitzichtloos want in het reservaat beperkte het beheer zich tot instellen van een standstil, m.a.w. “*we zien wel wat het wordt*” ...

Ruim 30 jaar lang heeft Johan van den Steen en de middertwintigjarige opgerichte Werkgroep Behoud Canisvliet zich ingezet om de teloorgang van natuurwaarden een halt toe te roepen. De rioolwateraffaire uit de jaren zeventig en tachtig was maar een van de vele problemen waarmee het gebied gekonfronteerd werd.

Van standstill naar remake

Met het Natuurbeleidsplan (1990) kwam er een echte trendbreuk in het Nederlandse natuurbeleid. Canisvliet zou er mee van profiteren want het zou een ruimer jasje krijgen en deel gaan uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en via ecologische verbindingszones aangetakt worden aan andere natuurgebieden. De EHS betekende de feitelijke realisatie van het natuurbeleidsplan op het terrein.

Na een aantal jaren van planning werd rond 1995 duidelijk dat Canisvliet flink groter zou worden. Groter dan velen ooit hadden verhoopt. Daadwerkelijk ingrijpen op het terrein gebeurde in 1997 met wat kan omschreven worden als een ‘remake’ van Canisvliet, wel wetende dat alle theorieën over maakbaarheid van de natuur en onrealistische verwachtingen over terug naar/zoals vroeger niet haalbaar/betaalbaar zijn. Konkreet werden voormalige kreekdelen tussen Molenkreek en Canisvliet deels weer opengelegd, werd een “kwelplas” gegraven nabij het kanaal Gent-Terneuzen, werden vier amfibiepoelen aangelegd en werd langs de oostelijke oever van de kreek een strook terrein afgegraven en een steilrandje geherprofileerd. De nieuwe begrenzing omvatte nu ruim 90 ha en zal mettertijd ruim 140 ha omvatten.

De “remake” van Canisvliet werd vertaald via een tweesporenbeleid, “natuurontwikkeling” en “rekreatieve medebestemming”. Waar in “vogelmiddens” (vanzelfsprekend) gedacht werd aan habitat voor weidevogels ging de aandacht van de overheid vooral uit naar de flora van Canisvliet en meer bepaald naar vegetaties van bloemrijk grasland en nat, matig voedselrijk grasland. Vooral “overstromingsgrasland” langs de oostoever van de kreek kreeg prioriteit bij de nieuwe aanpak.

De aanwezigheid van Kruipe moerasscherm (*Apium repens*) dat in 1983 (her)ontdekt werd² langs de oostoever van de kreek zou de doorslag geven bij het formuleren van de doelstellingen. Ook ten oosten en noorden van de kreek werd geopteerd voor een floristische doelstelling (bloemrijk grasland en wintergastenweide).

Bij de verdere landschappelijke aankleding werd er verder geborduurd op het vroegere stramien; het aanbrengen van nog meer struiken en bomen langs de randen. Momenteel is bijna het ganse gebied omringd door steeds hoger opgaande struiken en bomen. Men heeft het wel eens over een landschapspark. Hierdoor heeft het gebied t.o.v. de toestand vóór de ruilverkaveling een ware gedaanteverwisseling ondergaan. Deze aankleding mag dan landschappelijk ter discussie staan maar voor sommige diergroepen (vleermuizen, dag- en nachtvlinders, kevers) zijn lineaire structuren als leefgebied en migratieroutes van levensbelang. De gevolgen van deze verdere verparking en verdichting van Canisvliet op de avifauna zijn ronduit sprekend (zie verder).

Van nationaal naar Europees belang

Een volgende fase in het bestaan van Canisvliet is deze van “habitatrichtlijngebied”. De aanwezigheid van het mondiaal zeldzame plantje Kruipe moerasscherm was de reden om Canisvliet aan te melden als “habitatrichtlijngebied”, een soort Europese regelgeving inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. Naderhand zijn vele van deze gebieden opgenomen in een Europees ecologisch netwerk van waardevolle natuurgebieden genaamd Natura 2000 (www.minlnv.nl/natura2000). Canisvliet schoof ook hier mee in het rijtje van 162 Nederlandse Natura 2000-gebieden

Hoewel Canisvliet nog steeds wacht op een definitieve plaatsing – staat wel op de voorlopige – op de lijst laat niets vermoeden dat zulks niet zal gebeuren (in bijlage). Dat mag blijken uit een recente flyer van de Provincie Zeeland (2008) waaruit wij citeren “*De drie gebieden Canisvliet, Grootte Gat en Vogelkreek maken deel uit van het landschap van de grote zeeleipolders van West Zeeuwsch-Vlaanderen. Karakteristiek voor dit landschap zijn de vele oude binnendijken en de oude krekken. Deze krekken worden gekenmerkt door een bijzondere plantengroei langs de relatief ondiepe krekken met geleidelijk oplopende oevers. Typisch voor de krekken in Zeeuws-Vlaanderen zijn de forse rietkragen en uitgestrekte rietvelden. Daarmee vormen moerasvogels...De natuurwaarden van de drie gebieden Canisvliet, Grootte Gat en Vogelkreek zijn uniek in Europa. De plantengroei is in het bijzonder speciaal vanwege het voorkomen van het zeldzame Kruipe moerasscherm. De drie krekken Canisvliet, Grootte Gat en Vogelkreek behoren tot de meest natuurlijke standplaatsen van het Kruipe moerasscherm, dat met name wordt aangetroffen op begraasde plekken langs de oude krekken...*” (www.zeeland.nl/natura2000).

De instandhoudingsdoelstellingen zijn intussen geschreven (in bijlage) en het ziet er naar uit dat het huidige beheer goed op weg is deze te realiseren.

Wanneer een Natura 2000-gebied definitief is aangewezen dienen binnen de drie jaar beheerplannen te worden geschreven. Deze taak is toebedeeld aan de provinciale overheden. Daarom vinden we Canisvliet dus ook terug in het Natuurgebiedsplan Zeeland 2005³. Daaruit kunnen we afleiden dat op z'n minst voor de “nieuwe natuur” gemikt wordt op half-

² De vegetatie van Zeeuwsch-Vlaanderen;1986;Provinciale Planologische Dienst voor Zeeland (Middelburg)

³ Provincie Zeeland, directie Ruimte, Milieu en Water;2005;Natuurgebiedsplan Zeeland 2005

natuurdoeltypen : ten oosten van de kreek nat, matig voedselrijk grasland, gelet op de aanwezigheid van Kruipend moerasscherm en ten oosten en noorden van de kreek bloemrijk grasland van het rivieren- en zeeleigebied. Bijkomend is hier ook wintergastenweide in aanmerking genomen. Het wordt dus nog boeiend de komende jaren.

VOGELS

ONDERZOEK

Het onderzochte gebied zijn de landbouwgronden en het natuurreservaat binnen zijn huidige grenzen gelegen tussen de Anthonykade in het westen, de Karnemelkdijk in het zuiden, de Vissersverkorting (bewoning niet inbegrepen) in het oosten en de Oostpoortweg in het noorden (buurtschap aan de Canisvlietstraat niet inbegrepen) op het grondgebied van de voormalige gemeente Sas van Gent (thans Terneuzen) in de provincie Zeeland. Alles samen ongeveer 140 ha. Het vogelonderzoek bestaat uit het bij elk bezoek vaststellen van de aan- of afwezigheid van (onder)soorten en het kwantificeren ervan. Al naar gelang wordt nota genomen betreffende sekse, leeftijd en gedrag. Vaak wordt ook genoteerd op welke plekken de vogels zijn waargenomen.

Aan het uitwerken van de territoriumkartering, nestkaarten, rapportage en seizoensoverzichten zijn honderden uren thuiswerk besteed. Er werden 134 soorten en ondersoorten waargenomen en 56 soorten hadden één of meerdere broedterritoria (lijst in bijlage). Een aantal soorten die in het verleden broedterritoria hadden en in het afgelopen onderzoeksjaar niet zijn waargenomen zijn eveneens in bijlage opgenomen.

Er werden 76 nestkaarten online ingebracht bij het Nestkaartenproject van SOVON; Grauwe Gans 63, Grote Canadese Gans 6, Meerkoet 3, Wilde Eend 2 en Tafeleend 1.

Alle broedvogelgegevens werden online ingebracht bij SOVON. Gegevens uit Canisvliet werden ook ingebracht in de maandelijkse Ganzentellingen (SOVON), de Midwintertelling (SOVON) en het Kustbroedvogelonderzoek (RIKZ). Bijzondere waarnemingen zijn ingebracht in het BSProject van SOVON. Tevens werd meegewerkt aan slaapplaatstellingen van de Kleine Zilverreiger, de Aalscholver en de Bruine Kiekendief. Aflezingen van Grauwe Ganzen met halsbanden gingen naar www.gosetrack.nl.

Het broedvogelonderzoek verloopt volgens de methode van het Broedvogel Monitoring Project van SOVON⁴ (uitgebreide territoriumkartering).

Of vogels al dan niet daadwerkelijk eieren hebben gelegd en al/dan niet jongen hebben grootgebracht is niet relevant bij de gehanteerde methode. Duidelijk mag zijn dat een territorium niet betekent dat er ook gebroed wordt.

Met ingang van het broedseizoen 2008 is er een grondige wijziging doorgevoerd in het broedvogelonderzoek. Reden daarvoor zijn uiteengezet in het vorig jaarrapport (Tombeur 2007). Kort samengevat, er zijn geen proefvlakken A (algemene soorten) en W (weide- en akkervogelsoorten) meer. Gans Canisvliet is proefvlak B (bijzondere soorten). Omdat hierdoor een aantal alomtegenwoordige soorten (bvb. Wilde Eend, Waterhoen, Winterkoning, Tjiftjaf, Ekster) dreigen te ontsnappen in de broedvogelsoortenlijst zijn deze wel kwalitatief onderzocht. M.a.w. bij codes hoger dan 3 worden deze soorten opgenomen in de broedvogellijst.

De “nieuwe natuur” die in 1997 werd aangelegd in de Anthonypolder, ten noorden en noordwesten van de kreek heeft het riet-en moerasbiotop dat voorheen zich situeerde rond de kreek maar deels kunnen compenseren. Immers de rietkragen rond de kreek verdwijnen in snel tempo. Moerasbiotop is nu vrijwel beperkt tot het afgegraven gedeelte langs de oostoever van de

⁴ van Dijk A.J.2004.Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken).SOVON Vogelonderzoek Nederland,Beek-Ubbergen

kreek. Inderdaad de (gegraven) kwelplassen in de Anthonypolder zijn sinds maart 2008 uitgerasterd waardoor de oevers en de vegetatie door grazend vee niet meer bereikbaar zijn. Deels is daardoor wel een stuk dynamiek verdwenen maar zijn deze rietkragen interessant geworden voor typische bewoners als Kleine Karekiet, Rietzanger, Blauwborst en Rietgors. Ook het voorkomen van broedterritoria van Dodaars en Fuut wijzen op moerasontwikkeling. Andere soorten kunnen nog volgen.

Voor plevieren, ruiters en strandlopers was het een bijzonder “mager” jaar. Canisvliet is geen geschikte pleisterplek meer voor deze groep. De sporadische waarnemingen hebben meestal betrekking op overvliegende vogels (Zwarte Ruiter, Groenpootruiter, Regenwulp en Wulp). Pleisteren is er voor de meeste soorten niet meer bij. Het ontbreken van open slikkerige plekken is daarvoor de reden. Wat te denken van de afwezigheid van de Bontbekplevier, de Kemphaan, amper één waarneming van de Kleine Plevier, de Goudplevier, de Bosruiter en de Visdief.

Soorten van struiken en plantsoenen (spechten, mezen, groene zangers, kraaiachtigen) - van een echt bos is geen sprake - doen het wel “goed” in de zin dat landelijke trends vaak ook terug gevonden worden in Canisvliet.

Het weer volgens de Klimatologische Dienst van het KNMI in De Bilt (www.knmi.nl) :

- herfst 2007 (september, oktober, november) : normale temperatuur en hoeveelheid zonneschijn, droog
- winter 2007/2008 (december, januari, februari) : zeer zacht, zeer zonnig en de normale hoeveelheid neerslag
- lente 2008 (maart, april, mei) : zeer zacht, zeer zonnig en de normale hoeveelheid neerslag
- zomer 2008 (juni, juli, augustus) : nat, vrij warm en de normale hoeveelheid zon

SOORTBESPREKING

Tenzij nadrukkelijk anders vermeld hebben alle waarnemingen en data betrekking op de afgelopen onderzoeksperiode.

De soortbespreking is in vier categorieën ondergebracht :

- Alle akker- en weidevogels, opgedeeld in primaire of secundaire⁵ weidevogelsoort, of volgens SOVON-kriteria
- Alle ganzen- en prooivogelsoorten
- Waarnemingen met een lokaal of boven-lokaal belang
- Rode Lijstsoorten⁶ die op Canisvliet “broeden” of recent gebroed hebben

⁵ Beintema A., Moedt O. & D.Ellinger;1995;Ecologische Atlas van de Nederlandse Weidevogels;Schuyt & Co,Haarlem

⁶ Van Beusekom R.,Huijgen P.,Hustings F.,De Pater K. & Thissen J.(red).2005.Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels.Tirion,Baarn

Toendrarietgans *Anser fabalis rossicus*

Is tussen 3 december en 27 februari vrij regelmatig waargenomen in flinke aantallen. De vogels bleken steeds de nacht te hebben doorgebracht op het open water van de kreek, maar ook op het ijs. Rond zonsopkomst vertrokken ze telkens in noordwestelijke richting. Maxima : 450 in december, 400 in januari en 340 in februari.

Kolgans *Anser albifrons*

De eerste waarneming werd al verricht op 6 oktober! Dit is meteen de vroegste datum ooit voor Canisvliet. De vorige was 11 oktober 2004. De Kolgans werd vaker rondvliegend dan pleisterend waargenomen. Vaak sliepen hooguit enkele tientallen op de graslanden. Uitzonderlijk was een groep van zo'n 1800 vogels in zit op 15 februari. Vrijwel elke winter (december-februari) wordt wel eens zo'n (verstoorde?) grote groep gezien. De laatste waarneming was op 15 maart.

Grauwe Gans *Anser anser*

Broedsukses

Ook dit jaar werd getracht om een zo getrouw mogelijk beeld te krijgen over het broedsukses in Canisvliet. Daartoe worden zo veel mogelijk nesten opgespoord/gelokaliseerd en met een nestkaart gemonitord. Kort samengevat, van de 73 gelokaliseerde nesten werden 64 legsels opgevolgd. Alles samen schat ik dat er 80tal legsels zijn geproduceerd. Van 61 legsels zijn de resultaten bekend, m.a.w. is bekend hoeveel eieren zijn gelegd en hoeveel kuikens werden geboren. Samen met het aantal uiteindelijk opgegroeide kuikens maakt dit het broedsukses uit.

In 61 legsels zijn 351 eieren geregistreerd. Dit is een minimum aantal vermits tussen twee controles eieren kunnen gelegd en weer verdwenen zijn. Slechts 14 legsels waren succesvol, d.w.z. werd minstens één kuiken geboren. Dat is amper 22% van alle legsels waarvan het resultaat bekend is. Deze 14 succesvolle legsels kenden wel een hoog uitkomstsukses vermits de 93 eieren 72 kuikens opleverden. Een uitkomstsukses van meer dan 80%. Het opgroeisukses was evenwel een grote flop, vermits na een paar maand nog amper 10 juvenielen werden geteld.

De eerste eieren werden gevonden op 27 februari. Op 2 april werden de eerste kuikens - reeds op pad met de ouders – gezien.

Wat de invloed is geweest van een korte vorst- en sneeuwperiode eind maart op de legsels is niet bekend. Predatie door de Vos liet flinke sporen na. Bijna geen enkel nest dat op min of meer droog terrein lag bleef gespaard, hetzij door directe predatie hetzij door andere factoren. Vlakbij broedende vogels kunnen hierdoor ook in een stresstoestand raken en hun legsel verlaten. De nesten in de natste delen waren het meest succesvol (veiligheid). Zeker twee legsels zijn overgenomen door de Grote Canadese Gans. Maar het omgekeerde is bijna zeker eenmaal vastgesteld.

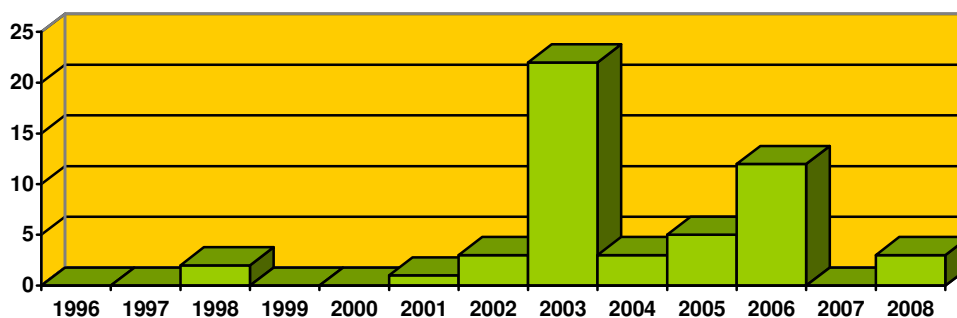

Het aantal gelocaliseerde (groen) en geschatte legsels (rood) van de Grauwe Gans in Canisvliet

Aantallen

Het aantal aanwezige vogels kan sterk schommelen van week tot week, zelfs van dat tot dag. De aantallen liggen niet hoger of lager dan andere jaren. In februari, maart, april zijn er tussen de 300 en 400 vogels aanwezig. Daarna loopt het langzaam op. Soms zijn er weken geen vogels te zien.

Indische Gans *Anser indicus*

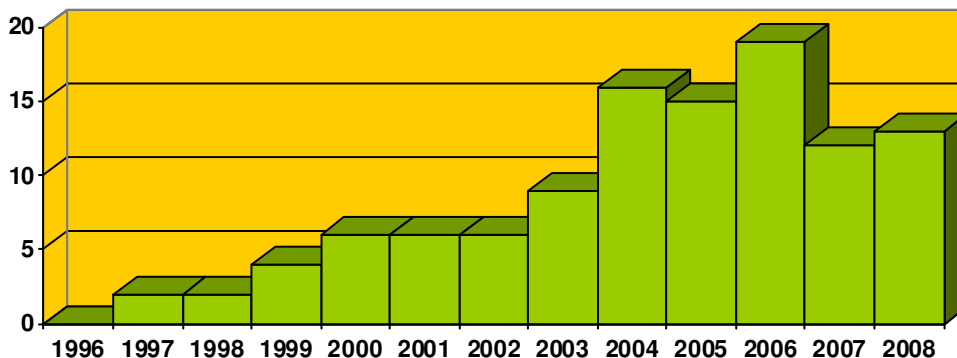

Aantal waarnemingen van de Indische Gans t/m september 2008

Grote Canadese Gans *Branta canadensis*

Broedsukses

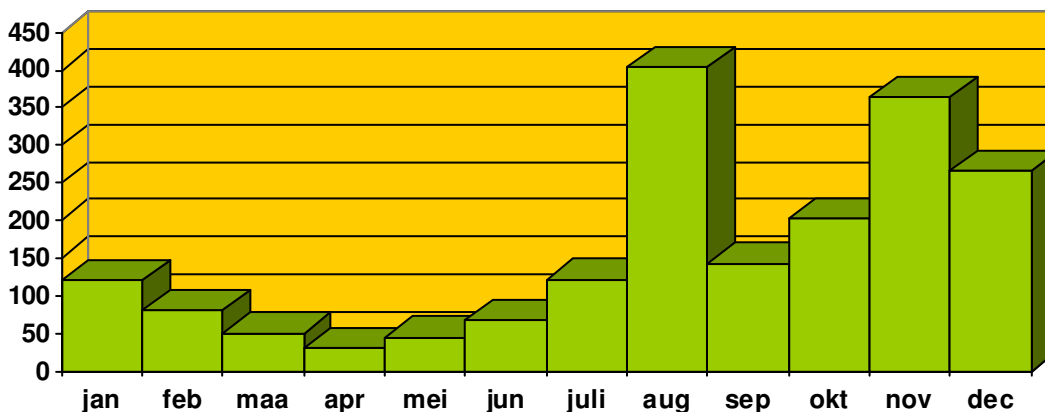
Ook bij deze soort wordt het broedsukses gemonitord zoals bij Grauwe Gans. Er konden 6 legsels opgevolgd worden. Die waren samen goed voor 36 eieren. In drie legsels (21 eieren) werden kuikens geboren, maar hier was het uitkomstsukses zo mogelijk nog groter : 18 kuikens. Twee maanden later waren nog steeds 18 juveniele vogels aanwezig. Dit zijn niet noodzakelijk jongen uit opgevolgde legsels, vermits van een aantal nesten geen gegevens beschikbaar zijn.

Aantal broedterritoria Canadese Gans in Canisvlief

Aantallen

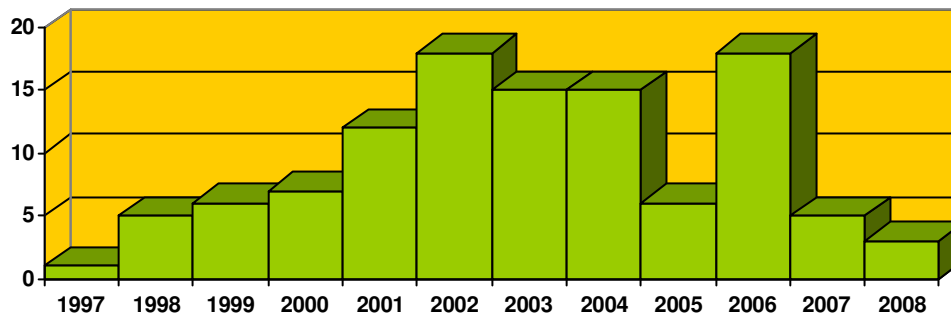
De maanden oktober, januari en februari leverden nieuwe maxima-waarden op. De “klassieke” nazomer maxima daarentegen ontbraken.

Maandelijks maxima van de Canadese Gans in de periode januari 1997 - september 2008

Brandgans *Branta leucopsis*

Het aantal waarnemingen dat al sinds eind de jaren negentig in de lift zit bereikte dit jaar een dieptepunt. Wel werd een rekordaantal genoteerd van 160 vogels in groep op 12 november.

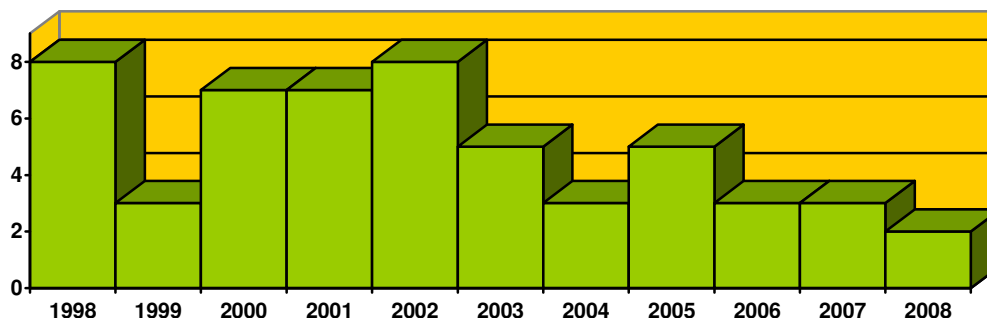

Jaarlijks aantal waarnemingen van de Brandgans per rapportperiode (1 oktober – 30 september)

Nijlgans *Alopochen aegyptiacus*

De Nijlgans is pas in 1998 regelmatig opgedoken in Canisvliet. Voordien waren er amper drie waarnemingen : 1984, 1985 en 1994 (archief Johan van den Steen). De toename die vaak landelijk wordt beschreven vinden we niet terug in Canisvliet. Aantallen boven de 10 vogels zijn uitzonderingen. Het maximum was 27 vogels op 1 augustus 2005.

Bergeend *Tadorna tadorna* *Secundaire weidevogelsoort*

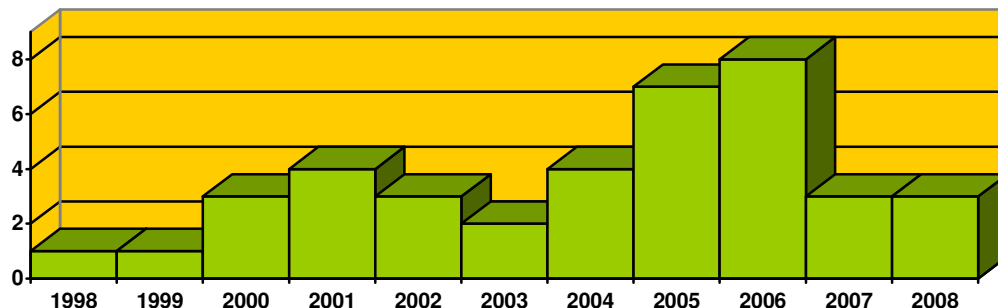
Het aantal broedterritoria van de Bergeend in de "nieuwe natuur" in de Anthony polder sinds de aanleg in 1997

Smient *Anas penelope*

Het aantal Smienten lag de afgelopen winter opnieuw aan de lage kant. Op één uitzondering na van zo'n 320 vogels in december (vorstperiode) lagen de aantallen vrijwel nooit boven de 60 vogels. De eerste vogels arriveerden 6 oktober en de laatste werden gezien op 27 maart

Krakeend *Anas strepera* *Secundaire weidevogelsoort*

Het maximum aantal waargenomen vogels betrof 55 in oktober en 60 in februari.

Het aantal broedterritoria van de Krakeend in de "nieuwe natuur" in de Anthony polder sinds de aanleg in 1997

Wintertaling *Anas crecca* *Secundaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort kwetsbaar*

In het winterhalfjaar waren nooit meer dan 90 vogels aanwezig. Laatste jaar met broedterritorium was 2006.

Wilde Eend *Anas platyrhynchos* *Primaire weidevogelsoort*

Blijft de talrijkste eendensoort in Canisvliet met vaak honderden vogels (december).

Pijlstaart *Anas acuta*

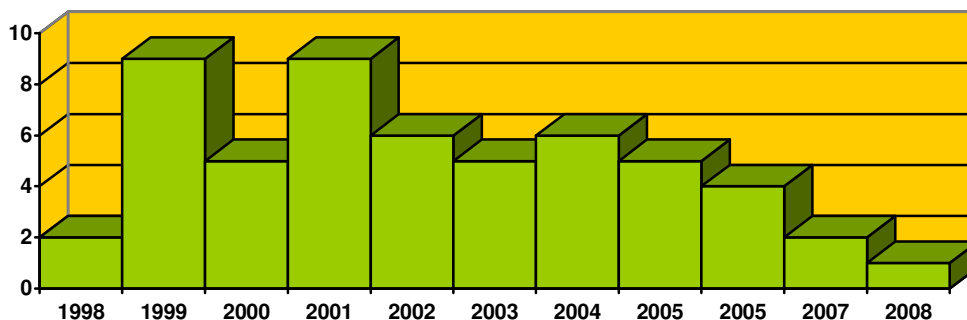
Slechts drie waarnemingen.

Zomertaling *Anas querquedula* *Primaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort kwetsbaar*

Opnieuw een territorium in Canisvliet. Laatste was in 2006. Van enige doortrek was nauwelijks sprake.

Slobeend *Anas clypeata* *Primaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort kwetsbaar*

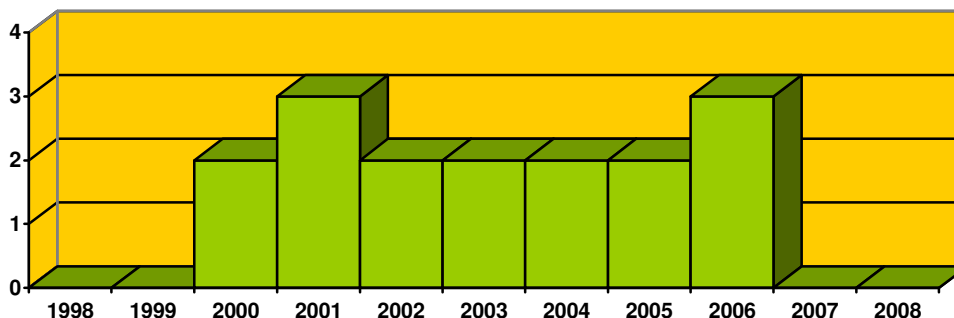
Met uitzondering van november (maximum 220) waren de aantallen in het winterseizoen laag (december 110, januari 25, februari 20, maart 25).

Het aantal broedterritoria van de Slobeend in de "nieuwe natuur" in de Anthony polder sinds de aanleg in 1997

Tafeleend *Aythya ferina* SOVON-weidevogelsoort

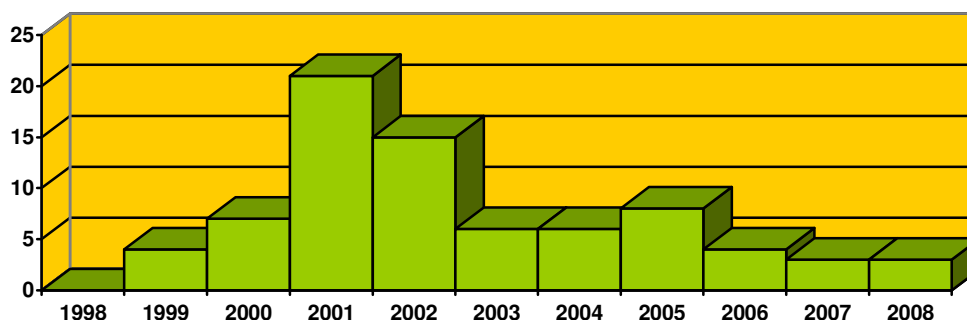
Het maximum aantal waargenomen vogels bedroeg 29 in januari.

Het aantal broedterritoria van de Tafelend in de “nieuwe natuur” in de Anthony polder sinds de aanleg in 1997

Kuifeend *Aythya fuligula* Primaire weidevogelsoort

Het maximum aantal waargenomen vogels bedroeg 45 in maart.

Het aantal broedterritoria van de Kuifeend in de “nieuwe natuur” in de Anthony polder sinds de aanleg in 1997

Dodaars *Tachybaptus ruficollis*

Alle territoria (4) lagen in de plassen van de “nieuwe natuur” in de Anthony polder. In de kreek geen enkele meer. Zeker twee koppels hadden jongen.

Fuut *Podiceps cristatus*

Er lagen 4 territoria in de kreek en 2 in een plas van de “nieuwe natuur” in de Anthony polder. Het broedsukses was extreem laag. Uiteindelijk werd slechts één jong waargenomen.

Aalscholver *Phalacrocorax carbo*

De soort komt behalve in de broedtijd dagelijks een slaappleeds opzoeken. In december werden maximum 75 “slapers” genoteerd. Het is wachten op de eerste broedpoging.

Aflezing : op 19 juni 2008 lazen wij een gekleurde vogel af op de slaappleeds langs de kreek. De vogel bleek als nestjong geringd op 19 mei 1994 op het Lac de Grand-Lieu ten zuiden van Nantes in het departement Loire Atlantique in Frankrijk. Leeftijd 14 jaar en 1 maand. Een afstand van 615 km.

Roerdomp *Botaurus stellaris*

Een waarneming in november en in december.

Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta*

De Kleine Zilverreiger was ook dit jaar aanwezig op de slaappleaats in toenemende aantallen : 9 in november, 18 in december, 26 in januari, 33 in februari, 38 in maart en 20 in april. Is nu al bijna 4 jaar onafgebroken in Canisvliet aanwezig.

Grote Zilverreiger *Egretta alba*

Nog één waarneming op 6 oktober en daarna 5 in september tot maximum 4 vogels.

Wespendief *Pernis apivorus*

Drie waarnemingen van doortrekkende vogels in september.

Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*

Voor het eerst in vele jaren geen broedvogel. Het eerste “zekere” broedgeval was in 1982 en sindsdien onafgebroken – zij het met wisselend sukses – tot en met 2007. Er waren twee waarnemingen in januari en één in februari.

Meer weten over de “verslechterende positie” van de Bruine Kiekendief in Zeeland www.roofvogelszeeland.nl.

Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus*

Slechts twee waarnemingen van een vrouwtje in november en december.

Sperwer *Accipiter nisus*

Uitsluitend waargenomen in de nazomer en herfst.

Buizerd *Buteo buteo*

Een koppel bouwde een nest en produceerde eieren maar jongen zijn nooit waargenomen.

Visarend *Pandion haliaetus*

Een vogel die vermoedelijk heeft overnacht werd waargenomen in zit op 18 april. Dit is de eerste waarneming sinds 2000 en de eerste voorjaarswaarneming sinds 1995 (archief Johan van den Steen).

Torenvalk *Falco tinnunculus*

Een koppel bezette een wildnest en produceerde vermoedelijk ook eieren maar jongen zijn nooit waargenomen.

Smelleken *Falco columbarius*

Eén waarneming in november en twee in maart.

Boomvalk *Falco subbuteo*

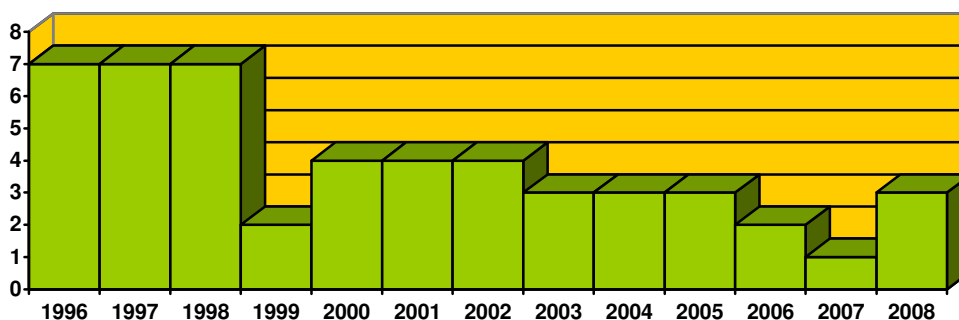
Eén waarneming in juni en twee in juli.

Slechtvalk *Falco peregrinus*

In november en december telkens één waarneming.

Waterral *Rallus aquaticus*

Opnieuw lagen drie territoria langs de kreek, hetgeen helemaal niet meer verwacht werd.

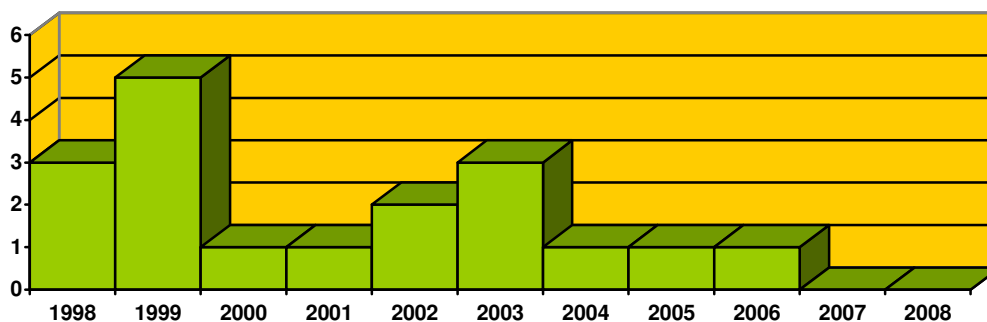
Het aantal broedterritoria van de Waterral langs de kreek (in 1999 werd de kreek gebaggerd)

Kraanvogel *Grus grus*

Op 25 april heeft een vogel overnacht. Dit is pas de vijfde waarneming voor Canisvliet.

Scholekster *Haematopus ostralegus* *Primaire weidevogelsoort*

Voor het tweede opeenvolgende jaar geen broedterritoria in het gebied.

Het aantal broedterritoria van de Scholekster in de "nieuwe natuur" in de Anthony polder sinds de aanleg in 1997

Kluut *Recurvirostra avocetta* *Secundaire weidevogelsoort*

De waarnemingen tussen 15 maart en 8 juni hebben betrekking op broedvogels van het nabijgelegen natuurontwikkelingsproject "Westdorpe Noord", die op Canisvliet komen voedselzoeken.

Kleine Plevier *Charadrius dubius*

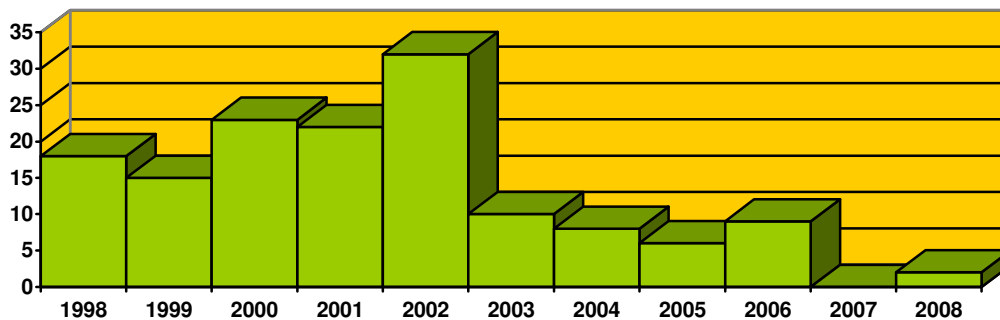
Een enkele waarneming. Is de laatste 4 jaar nog nauwelijks gezien op Canisvliet.

Goudplevier *Apricaria apricaria*

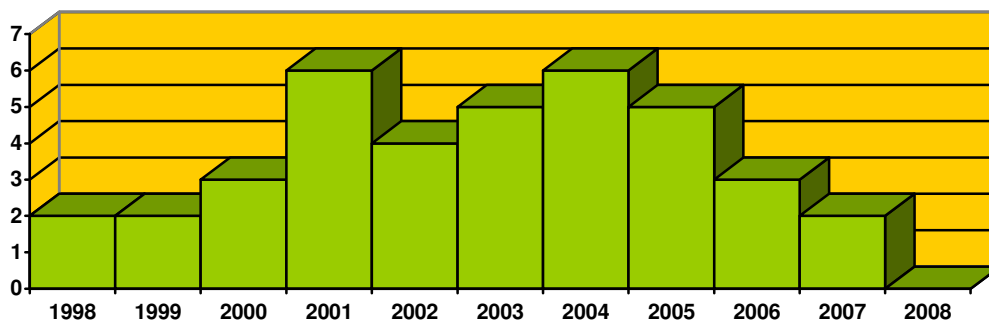
Slechts één enkele waarneming van één enkele vogel.

Kievit *Vanellus vanellus* *Primaire weidevogelsoort*

Geen eieren noch pulli maar twee territoria werden wel verdedigd.

Het aantal broedterritoria van de Kievit in de “nieuwe natuur” in de Anthony polder sinds de aanleg in 1997

Het aantal broedterritoria van de Kievit in de “nieuwe natuur” in de Canisvlietpolder sinds de aanleg in 1997

Watersnip *Gallinago gallinago*

De tijden dat er vele tientallen Watersnippen in Canisvliet verbleven liggen al een aantal jaren achter ons. Periodes met honderden vogels zijn al bijna 50 jaar verleden tijd (archief Johan van den Steen). Zelfs bij plas-dras toestanden zijn er niet meer dan 10 vogels waargenomen.

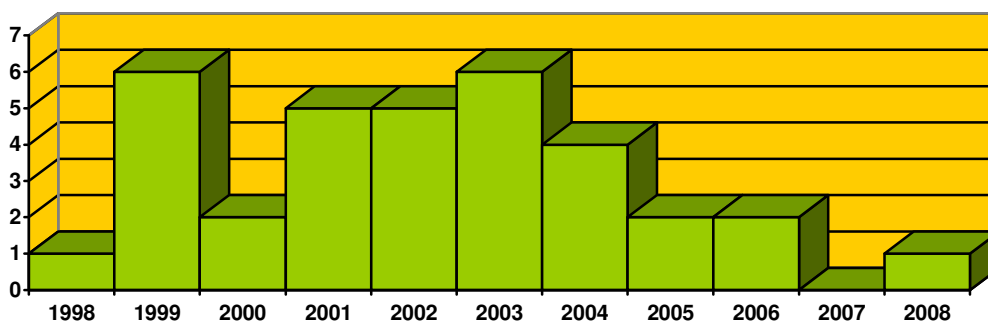
Grutto *Limosa limosa* *Primaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort gevoelig*

Er was toch een territoriaal koppel dat echter geregeld te maken kreeg met een “satelliet” mannetje. Er zijn noch eieren noch jongen waargenomen. 14 mei werd dit trio voor de laatste maal waargenomen.

De waarneming van 18 vogels in groep op 3 juni hoog, stil en in V zuidwestwaarts vliend wijst op heel vroege terugtrek. In maart en april waren enkele malen grotere groepen (maximum 41 vogels) op doortrek.

De berichten over deze soort blijven alarmerend ondanks de vele inspanningen op beheersvlak. Veel informatie is te vinden op www.kenniscentrumweidevogels.nl.

Een vrij recent overzicht over wat er mis gaat met de Europese populatie is te vinden bij Gill et al. (2007)⁷, Both et al. (2006)⁸. Het Europees plan van aanpak is te vinden bij DDH Consulting (2006).⁹

Het aantal broedterritoria van de Grutto in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

Regenwulp *Numenius phaeopus*

Een eerste waarneming werd al verricht op 31 maart wat meteen de vroegste datum ooit is voor Canisvliet (archief Johan van den Steen). De vorige was 10 maart april 2002. Op 19 juni en op 28 juni vlogen respectievelijk 4 en 2 vogels over naar het westen. Dit zijn de tweede en derde juni-waarneming voor Canisvliet. De eerste dateerde van 13 juni 1959 (archief Johan van den Steen).

Wulp *Numenius arquata*

Amper vier waarnemingen het afgelopen jaar.

Zwarte Ruiter *Tringa erythropus*

Een waarneming op 29 februari was amper de vierde februari-waarneming ooit voor Canisvliet (archief Johan van den Steen).

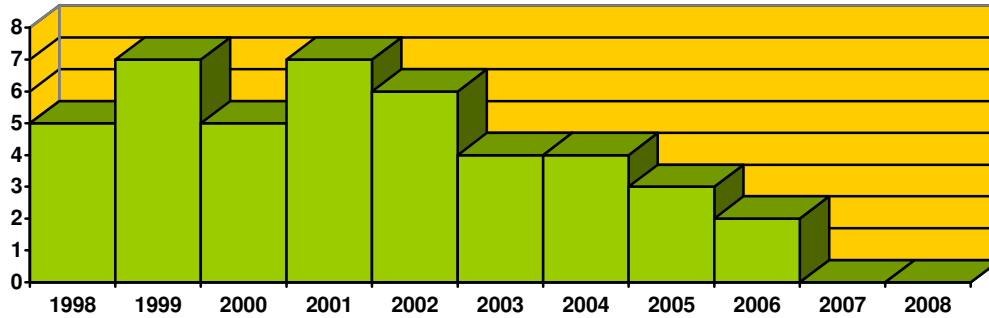
Tureluur *Tringa totanus* *Primaire weidevogelsoort* **Rode Lijstsoort gevoelig**

Voor het tweede opeenvolgende jaar geen broedterritoria in Canisvliet. 8 juni was de laatste waarneming.

⁷ Gill J.A. et al.;2007;Contrasting trends in two Black-tailed Godwit populations : a review of causes and recommendations;Wader Study Group Bulletin 114 : 43-50

⁸ Both C. et al.;2006;Grutto's het jaar rond : balans tussen reproductie en sterfte;De Levende Natuur 107/3 : 126-129

⁹ DDH Consulting & la Tour du Valat;2006;Management plan for Black-tailed Godwit (*Limosa limosa*) 2007-2009 Technical Report-019-2007

Het aantal broedterritoria van de Tureluur in Canisvliet sinds de herinrichting in 1997

Groenpootruiter *Tringa nebularia*

Zes voorjaarswaarnemingen en één najaarswaarneming.

Bosruiter *Tringa glareola*

Amper één waarneming van 4 vogels op 25 april. Aprilwaarnemingen zijn uitzonderlijk in Canisvliet.

Oeverloper *Actitis hypoleucos*

Een eerste vogel werd al gezien op 2 april. Dit is de vroegste datum ooit voor Canisvliet. Uitzondering gemaakt voor één vogel op 8 maart 1981 en 24 februari 1968 (archief Johan van den Steen).

Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus*

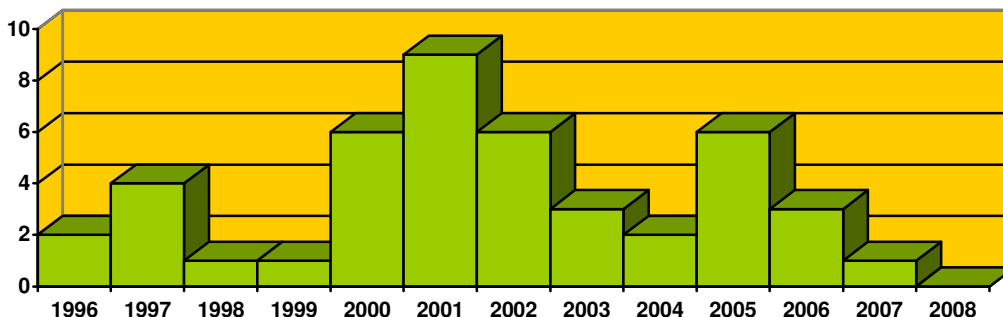
Vijf waarnemingen in april die allen betrekking hebben op passerende vogels die “gelinkt” zijn aan al dan niet vermoedelijke/waarschijnlijke/zekere broedgevallen in het natuurontwikkelingsproject “Westdorpe Noord”.

Visdief *Sterna hirundo*

Een enkele vogel op 4 augustus.

Zomertortel *Streptopelia turtur* **Rode Lijstsoort kwetsbaar**

Dat het met deze soort al een tijdje “minder” gaat mag blijken uit het feit dat slechts een enkele waarneming voorligt. SOVON spreekt van een sterke afname (www.sovon.nl). In 2001 mochten wij nog 9 broedterritoria karteren.

Het aantal broedterritoria van de Zomertortel in Canisvliet

Koekoek *Cuculus canorus* *Rode lijstsoort kwetsbaar*

Onze waarnemingen duiden op slechts een territoriaal koppel.

Gierzwaluw

Eerste waarneming op 18 april. De is vroegste waarneming ooit voor Canisvliet. De vorige was 21 april 1985 (archief Johan van den Steen).

Ransuil *Asio otus* *Rode Lijstsoort kwetsbaar*

Slechts drie winterwaarnemingen. Laatste broedterritorium was in 2006.

Groene Specht *Picus viridis* *Rode Lijstsoort kwetsbaar*

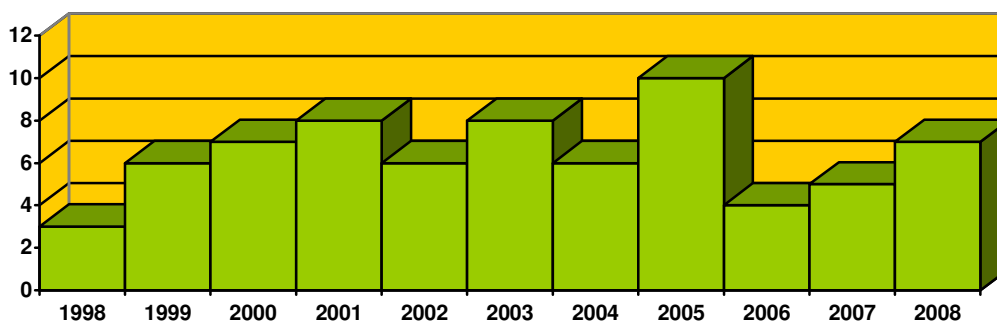
Zoals in de meeste jaren had deze soort twee broedterritoria in het gebied.

Veldleeuwerik *Alauda arvensis* *Primaire weidevogelsoort Rode Lijstsoort gevoelig*

Voor het derde opeenvolgende jaar geen broedterritoria in Canisvliet. In het najaar enkele passerende groepjes en in het voorjaar één enkele waarneming. Meer weten over de ronduit dramatische toestand van dit vlaggeschip van de akkervogels : www.vogelbescherming.nl

Graspieper *Anthus pratensis* *Primaire weidevogelsoort Rode Lijstsoort gevoelig*

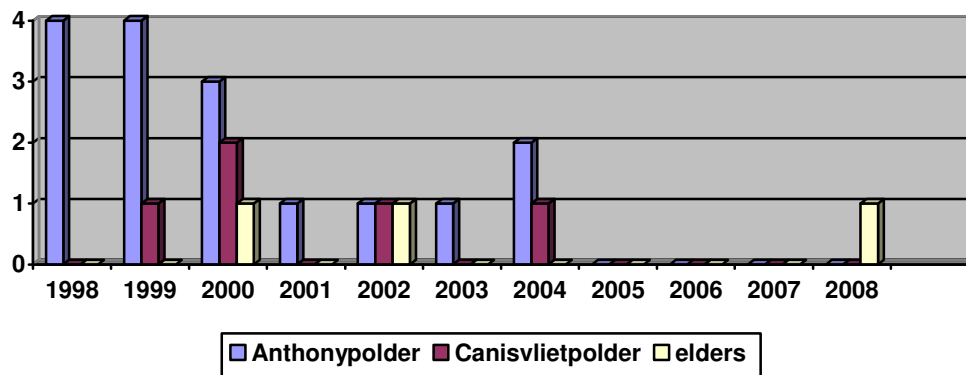
Buiten de “nieuwe natuur” in de Anthony polder lagen geen broedterritoria (meer).

Het aantal broedterritoria van de Graspieper in de “nieuwe natuur” in de Anthony polder sinds de aanleg in 1997

Gele Kwikstaart *Motacilla flava* *Primaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort gevoelig*

Voor het vierde opeenvolgende jaar geen territoria in de “nieuwe natuur” in de Anthonypolder of de Canisvlietpolder. Wel eentje in een perceel aardappelen. Noch van najaarstrek noch van voorjaarstrek viel er wat te noteren.

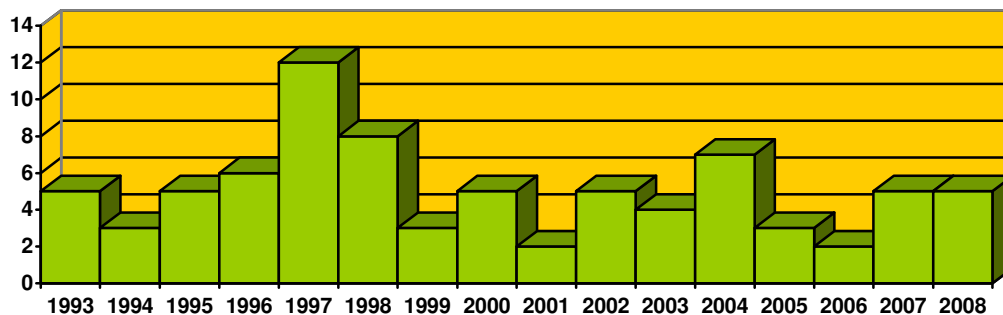
Het aantal broedterritoria van de Gele Kwikstaart in Canisvliet sinds de verruiming in 1997.

Witte Kwikstaart *Motacilla alba* *Soort met “grasland-binding”*

Voor het tweede opeenvolgende jaar geen aanwijzingen voor een broedterritorium. De soort ontbrak in meerdere maanden.

Blauwborst *Luscinia svecica*

Vier territoria lagen langs de in 1997 aangelegde kwelplassen (“nieuwe natuur”) en toch opnieuw één langs de kreek.

Het aantal broedterritoria van de Blauwborst in Canisvliet

Roodborstapuit *Saxicola torquata*

Een zingend mannetje op 19 mei in geschikt broedbiotoop wettigde de hoop op een territorium – voor het eerst sinds 1963 (!) – maar na werkzaamheden enkele dagen later werd de vogel niet meer waargenomen.

Kramsvogel *Turdus pilaris*

18 april was laatste waarneming en sinds 1968 de op een na laatste waarneming. De vorige was 19 april 1969 (archief Johan van den Steen).

Grote Lijster *Turdus viscivorus*

Er waren 3 waarnemingen (februari & augustus) van welgeteld één vogel, de eerste sinds november 2006.

Graszanger *Cisticola juncidis*

Na een paar waarnemingen in oktober daagden de eerste vogels weer op vanaf 28 mei. Deze maal bleef het bij één territorium opnieuw in een sinds enkele jaren braak liggend perceel.

Sprinkhaanzanger *Locustella naevia*

Opnieuw een territorium in de sterk verruigde “nieuwe natuur” in de Anthonypolder.

Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus*

Geen territoria meer langs de kreek. De 5 territoria lagen langs de in 1997 aangelegde kwelplassen in de Anthonypolder (“nieuwe natuur”) en 1 in een braak liggend perceel.

Kleine Karekiet *Acrocephalus scirpaceus*

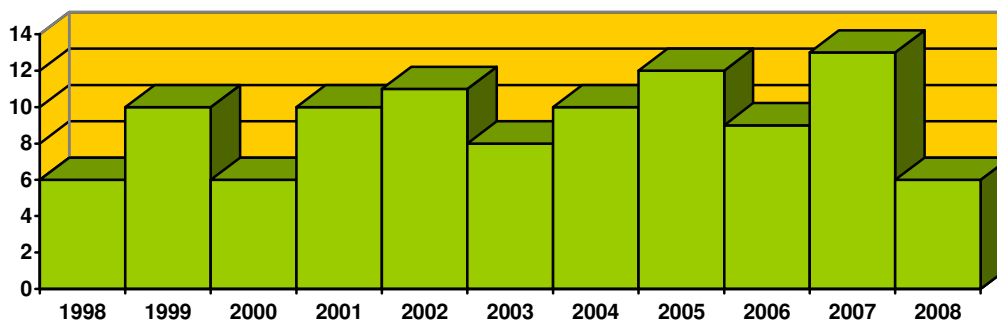
Hoewel de Kleine Karekiet geen soort lijkt om zich zorgen over te maken, daalt in Canisvliet het aantal territoria wel degelijk. Dit is louter het gevolg van het verdwijnen van veel rietkragen en/of het verminderen ervan in omvang.

Spotvogel *Hippolais icterina* *Rode Lijstsoort gevoelig*

Ondanks alarmerende berichten (matige afname volgens SOVON) over deze soort is de Spotvogel nog bijna jaarlijks broedvogel.

Grasmus *Sylvia communis*

Het aantal territoria daalde flink t.o.v. vorige jaren.

Aantal broedterritoria van de Grasmus sinds de herinrichting in 1997

Baardmannetje *Panurus biarmicus*

Op 8 april was er voor het eerst sinds december 2004 een waarneming van (minimaal) twee vogels in een geschikt broedbiotoop. Niet langs de kreek want daar dateren de laatste broedgevallen van 1996.

Keep *Fringilla montifringilla*

De eerste Keep was uitzonderlijk vroeg dit najaar : 3 oktober. Dat is de tweede vroegste waarneming sinds 1954. De vroegste datum is 1 oktober 1971 (archieff Johan van den Steen).

Sijs *Carduelis spinus*

Ook de Sijs was uitzonderlijk vroeg dit najaar. De eerste vogels werden gezien/gehoord op 12 september, wat meteen de vroegste datum ooit is sinds aanvang van het vogelonderzoek in Canisvliet in 1954.

Kneu *Carduelis cannabina* *Rode Lijstsoort gevoelig*

De Kneu blijft balanceren op de rand van verdwijnen in Canisvliet. Ook dit jaar slechts 5 waarnemingen van maximaal 2 vogels. Laatste broedterritorium was in 2002.

Ijsgors *Calcarius lapponicus*

Opnieuw een waarneming van de Ijsgors Dit is pas het tweede geval voor Canisvliet.

VOGELS IN CANISVLIET, een terugblik en een vooruitblik

In dit deeltje gaan we in op een aantal kenmerkende “soortgroepen” die vaak – in het verleden en ook ten huidige dage – waardebepalend maar ook beeldbepalend zijn geweest of nog zijn voor Canisvliet. En die ook voor de toekomst nog waarde- en beeldbepalend kunnen zijn.

Meer specifiek willen we het hebben over broedvogelsoorten die omschreven worden als “weidevogels”, “akkervogels” en “riet- en moerasvogels”.

Wij willen zonder veel in te gaan op cijfers, aan de hand van archiefmateriaal, literatuur en eigen onderzoek van deze drie soortgroepen een beeld schetsen over een periode van ruim een halve eeuw.

Onvermijdelijk komt het daarbij ook tot vergelijkingen. Vergelijken met vroeger houdt risico’s in. Die risico’s situeren zich op het vlak van interpretatie van soms onvoldoende gegevens en speculatie omtrent (mogelijke) oorzaken en gevolgen van wijzigingen in de (lokale) avifauna. Onze jarenlange bekendheid met de persoon van wijlen Johan van den Steen en zijn wijze van vogels kijken en onze eigen terreinervaringen met Canisvliet vanaf 1962 moeten er voor zorgen dat interpretatie en speculatie binnen aanvaardbare grenzen blijft.

We geven vooraf kort een opsomming van de mogelijke valkuilen bij het interpreteren van het bronnenmateriaal. Daarna komen de drie soortgroepen aan bod. Daarbij zal per groep de situatie vóór en na de ruilverkaveling (1962-1069) en na de herinrichting in 1979 worden beschreven.

Veel landschapsbeschrijvingen uit de periode voor de ruilverkaveling specifiek van toepassing op Canisvliet en omgeving hebben we niet. Zeker als ze door een vogelaar zijn geschreven is de

belangrijkste bron het eerste rapport van Johan van den Steen uit 1965 en dat de onderzoeksperiode 1955-1964/1965 omvat. We hebben dit document in bijlage opgenomen en raden aan om het eerst te lezen alvorens de bespreking van de soortgroepen aan te vatten. Ongetwijfeld zijn er in gemeentelijke-, provinciale- en rijksarchieven en de archieven van DLG, SBB en Waterschap veel meer beschrijvingen te vinden van het landschap in en rond Canisvliet van zeg maar de laatste 100 jaar (ook luchtfoto's en kaarten) maar aan die beschrijvingen het voorkomen van vogelsoorten linken is vaak hypothetisch.

Voorlopig blijft het eerste rapport dus de belangrijkste – en als het over vogels gaat de enige – bron uit de periode vóór de ruilverkaveling. Een eerste algemene opmerking bij het raadplegen en interpreteren van archiefgegevens is dat gegevens uit het rapport achteraf een paar maal zijn bijgesteld, omdat Johan oude notities had terug gevonden of zijn waarnemingen anders ging “interpreteren”. Een broedvogellijst uit mei 1995 van zijn hand is het meest recente overzicht in ons bezit. Dat er verschillen bestaan tussen beide lijsten mag blijken uit het feit dat in 1995 voor het Woudaapje vermeldt staat “eerste maal broedend vastgesteld in 1955”, terwijl in het eerste rapport “niet broedend aangetroffen” staat geschreven. In het reeds geciteerde artikelje in Himantopus uit mei 1961 werd het Woudaapje wel vermeld als broedvogel, evenals de Steltkluut, terwijl het eerste broedgeval van deze laatste pas plaatsvond in 1965 volgens de lijst uit 1995.

Waar dienen we nog rekening mee te houden?

In het eerste rapport beschrijft Johan van den Steen zijn werkgebied Canisvliet als het deel tussen het kanaal Gent-Terneuzen en de Molenstraat. Hij berekende dit op 450 ha. Later zou hij ook nog gegevens uit de Lippenspolder toevoegen aan de avifauna van Canisvliet (o.m. Boompieper) en ook het deel tussen de Molenstraat en de Eversdam werd aan zijn onderzoeksterrein toegevoegd o.m. wat wintergasten betrof.

Ons huidig werkterrein betreft het gebied gelegen tussen Vissersverkorting, Karnemelkdijk, kanaal Gent-Terneuzen en Oostpoortweg, ongeveer 140 ha.

Johan gebruikte ook een andere methode voor het registreren van broedvogelgegevens. Zeker voor wat minder algemene soorten kon enkel een nestvondst als bewijs van broeden gelden. Voor “moeilijk” te vinden nesten als Veldleeuwerik en Graspieper nemen we aan dat hij hier ook meer afging op territoriaal gedrag van de desbetreffende soort in geschikt biotoop in een geschikte periode.

Momenteel wordt in Canisvliet gewerkt met de uitgebreide territoriumkartering. Nestvondsten worden uiteraard niet genegeerd.

Wij spreken ons dus niet uit over de inhoud van de broedvogellijsten (en de opgegeven aantallen) die in de loop van meer dan 40 jaar vogelobservatie zijn tot stand gekomen. Johan kende Canisvliet en zijn vogels als geen ander en was een scherp waarnemer, maar het is wel belangrijk om rekening te houden met het feit dat hij een ruimer gebied onderzocht en een andere inventarisatiemethode gebruikte.

Weidevogels

Over het wel en wee van de Nederlandse en Zeeuwsvlaamse weidevogels bestaat veel (recente) literatuur.^{10 11 12 13}

Hoe was het met de weidevogels gesteld in Canisvliet, de beperkingen hierboven omschreven in acht genomen? Was er weidevogelhabitat aanwezig? En wat heet een weidevogelsoort te zijn?

Vóór de ruilverkaveling was het landschap dan wel gekenmerkt door een grotendeels “natuurlijke” waterstandregeling, waren de percelen nog laag gelegen, klein en vaak drassig, en was er van een groene aankleding, lawaai en verkeer nauwelijks sprake, maar het ging toch vooral om bouwland. Grasland – de laagste, meest drassige en voor het boerenbedrijf minst interessante stukken lagen rondom de kreken en kreekrestanten als Canisvliet, Molenkreek, Platte Kille en verder langs de verbinding Canisvliet-Molenkreek en langs de oostelijks uitlopers (Zuidkreek) van het “klein kreekje”. Aan Canisvlietkreek lag weiland langs de oostelijke oever, niet op de westelijke oever. Wij hebben daar zelf nog wat beelden van in onze herinnering. Echte grote stukken grasland bestonden in die periode niet (meer). Wel was het een zeer open landschap.

Over welke soorten hebben we het ons, baserend op het archief van Johan van den Steen? Daar waren vooreerst de primaire weidevogelsoorten¹⁴ Wilde Eend 20 paar, Zomertaling 2 paar, Slobeend max. 6 paar, Kievit 25 paar, Tureluur max. 5 paar, Veldleeuwerik 10 paar, Graspieper 20 paar en Gele Kwikstaart 10 paar. En verder de sekundaire weidevogelsoort Bergeend (vanaf 1959). Geen echte weidevogelsoorten maar soorten van open structuren (= pioniersoorten) waren Kluut 7 paar en Kleine Plevier 3 paar. Ook soorten met “graslandbinding” als Witte Kwikstaart, Waterhoen en Meerkoet waren broedvogel. De Kuifeend en de Tafeleend was toen nog geen broedvogel, evenmin als de Scholekster, pas vanaf 1964, en de Grutto ontbrak zelfs helemaal. Vooral deze laatste soort heeft een symbool- en signaalfunctie als we spreken over weidevogels en weidevogelbiotoop. Tot begin van de jaren zestig was deze ambassadeur van de weidevogels in Zeeuws-Vlaanderen beperkt tot Groot Eiland, de Putting en Zwartenhoek, gebieden met grote oppervlakten drassig, rustig grasland¹⁵. In Canisvliet is de soort nooit tot broeden gekomen.

Welke en hoeveel van deze primaire en sekundaire soorten op het grasland en/of op het bouwland broedden is helaas niet bekend. Het eerste rapport maakt daarin geen onderscheid.. Mogelijks zijn sommige soorten als Veldleeuwerik zelfs onderteld, gelet op de oppervlakte onderzocht gebied.

¹⁰ Teunissen W.2008.Weidevogels,pp.44-46 In: van Dijk A.J.,Boele A.,Hustings F.,Koffijberg K. & Plate C.L.2008.Broedvogels in Nederland in 2006.SOVON-monitoringrapport 2008/01 Vogelonderzoek Nederland,Beek-Ubbergen

¹¹ Teunissen W. & Soldaat L.;2006;Recente aantalsontwikkeling van weidevogels in Nederland;De Levende Natuur 107/3 : 70-74

¹² Teunissen W.;2008;Boerenlandvogels steeds verder in het nauw;SOVON Nieuws 21/3 : 9-10

¹³ Buise M.;Van Kerkhoven W. & de Smet A.;2006;Grondeleenden en steltlopers in Zeeuws-Vlaanderen Broedvogelinventarisatie 2006,”Steltkluut” en “t Duumpje”,Hulst

¹⁴ Beintema et al.1995.op.cit.

¹⁵ Buise et al.2006.op.cit.

Nà de ruilverkaveling restte in het ganse gebied nog slechts een 3 ha smalle strook beweid grasland grenzend aan de oostelijke kreekoever. Een aantal soorten kon wel nog met vaak matig broedsukses standhouden op het bouwland. Bouwland was immers bedrijventerrein geworden. Toch hadden Kleine Plevier, Kievit, Scholekster, Kluut, Graspieper en Gele Kwikstaart er nog wat territoria. Maar het broedsukses was heel laag of nihil. Op het streepje grasland dat intussen natuureservaat was geworden broedde nog wel eens een Slobeend, een Kuifeend, een Kievit en een Gele Kwikstaart maar dat stelde eigenlijk nauwelijks nog wat voor.

Wanneer in 1997 rondom de kreek bouwland wordt omgezet in “nieuwe natuur” met ca. 40 grasland worden we gekonfronteerd met een nooit eerder ervaren situatie – nog voor noch na de ruilverkaveling. Drassig uitgestrekt, niet door struiken of bomen begrensd open terrein, trekt broedvogels aan als Wintertaling, Zomertaling, Krakeend, Kuifeend, Grutto, Tureluur, Gele Kwikstaart,... kortom op de Kemphaan en de Watersnip na is zowat elke Nederlandse weidevogelsoort present. Deze pioniersfase is evenwel slechts een overgang naar natuurdoeltypes “bloemrijk grasland” en “nat, matig voedselrijk grasland” want in 2007 zijn de meeste van deze soorten er als broedvogel al weer verdwenen.¹⁶ Wel ontmoeten we er nog als broedvogel Wilde Eend, Zomertaling, Slobeend, Krakeend, Kuifeend en Graspieper (zie ook de soortbesprekingen in dit jaarrapport).

Op het resterende bouwland ten westen van de kreek – nog zo’n 40 ha – is het ook kommer en kwel de laatste jaren.¹⁷ Af en toe een Kievit en een Graspieper en dat is het.

Konkluderend, was Canisvliet indertijd een weidevogelgebied? De vraag laat zich niet makkelijk beantwoorden. Toch zijn we eerder geneigd dit te ontkennen. Veeleer levert dit een beeld op van een weids gevarieerd ouderwets boerenland waarin weidevogels niet beperkt waren tot het grasland maar ook op het bouwland tot broeden kwamen. Hoge dichtheden werden kennelijk niet gehaald. Is het momenteel een weidevogelgebied? Ook daar dienen we ontkennend op te antwoorden.

Akkervogels

Een andere categorie vogels die luidens de (vaak Angelsaksische)¹⁸ literatuur in gans West-Europa in de verdrukking is gekomen, zijn de zogenaamde akkervogels. Welke soorten behoren tot deze categorie? Dat is deels een arbitraire keuze, deels een keuze op grond van bvb. broedhabitat, voedselkeuze, winterekologie, etc. Zijn ze voor hun overleving in belangrijke mate afhankelijk van akkerland dan wordt in eerste instantie gedacht aan Veldleeuwerik, Patrijs, Gele Kwikstaart, Ringmus, Geelgors en Grauwe Gors.¹⁹ Maar de keuze kan ruimer gesteld ook Kievit, Torenavalk, kiekendieven, Zomertortel, Graspieper, Kneu, en nog enkele soorten omvatten. Het betreft soorten zowel van “Open Landschappen” als van “Kleinschalige Landschappen”.²⁰

¹⁶ Tombeur F.L.L.; diverse jaarrapporten

¹⁷ Tombeur F.L.L.; op.cit.

¹⁸ Aebischer N.; Evans A.; Grice P. & J. Vickery; 2000; Ecology and Conservation of Lowland Farmland Birds; British Ornithologists’ Union, Tring

¹⁹ Dochy O. & Hens M.; 2006; Van de stakkers van de akkers naar de helden van de velden. Beschermingsmaatregelen voor akkervogels; Rapport IN.R.2005.01; INBO, Brussel

²⁰ Dochy. 2006. op.cit.

Akkerlandschap (=bouwland) was het overheersende landschapstype in Canisvliet vóór de ruilverkaveling. Omdat er overlap is met weidevogelsoorten verwijzen wij voor die periode enkel naar de aanwezigheid van de Patrijs 5 paar en de Geelgors 10 paar. Samen met een aantal weidevogelsoorten als Kievit, Graspieper en Gele Kwikstaart waren vooral de soorten van het open landschap present. Mogelijks zijn sommige soorten toen onderteld.

De Geelgors is als typische soort van kleinschalig landschap duidelijk te linken aan de destijds kleine percelen met karakteristieke perceelsscheiding en extensieve bedrijfsvoering.

De ruilverkaveling bracht de grote ommekeer in de avifauna van het bouwland. De steeds intensievere bedrijfsvoering verdreef heel wat soorten of decimeerde de aantallen. De Geelgors verdween vanaf 1965. Andere soorten zijn, ook nu nog wel aanwezig – eigen onderzoek – maar het bouwland is als groen bedrijventerrein ongewild geëvolueerd naar een stiltegebied.

Binnen de grenzen van het huidig onderzoeksgebied komen nog nauwelijks akkervogels voor op de resterende 40 ha bouwland. Een enkele Kievit die nog eens poging waagt brengt er meestal niks van terecht. De Patrijs broedt niet meer sinds 2003, de Graspieper sinds 2004, de Gele Kwikstaart deed voor het eerst in vele jaren nog eens een poging.

Riet- en moerasvogels

De avifaunistische waarde van Canisvliet moet in het verleden zeker gelegd worden bij de riet- en moerasvogels. Bewijzen daarvoor liggen er voldoende voor in het bronnenmateriaal. Wel is niet bekend in hoeverre archiefgegevens ook betrekking hebben op de verdwenen moerasgedeelten ten zuiden van de Canisvlietstraat, verbinding met de Molenkreek, de Platte Kille en de Zuidkreek. Zo lijkt het aantal Kleine Karekieten met max. 15 paar behoorlijk onderteld.

Ongetwijfeld was juist het voorkomen van een aantal moerasvogelsoorten (Zwarte Stern) in wat toen Canisvliet heette een reden om bij de ruilverkaveling althans een deel van de kreek te sparen - waterafvoer voor de Belgische polders zal uiteraard ook meegespeeld hebben - van de “ondergang”. Op Canisvliet broedde de Fuut 1 paar, het Woudaapje 1-3 paar, de Blauwborst 1 paar, de Snor max. 3 paar, de Grote Karekiet 3 paar, de Rietzanger 10 paar en was de enige Zeeuwse kolonie van de Zwarte Stern max. 5 paar gevestigd. Een waar “moerasvogeldorado”. Vreemd dat Johan in zijn eerste rapport (in bijlage) nadrukkelijk vermeldt dat de Dodaars, de Waterral en de Bosrietzanger geen broedvogel zijn. Waren die er niet of vond hij de nesten niet? Het Baardmannetje ontbrak compleet.

Nà de ruilverkaveling waarbij 300 ha krekten²¹ (100 ha open water en 200 ha lager gelegen grond) verloren ging en de waterkwaliteit een duik nam, verdwenen Woudaapje en Zwarte Stern.

Fuut en Dodaars hielden stand, evenals de Blauwborst. Mettertijd zou de Grote Karekiet en de Snor verstek laten gaan. De Rietzanger liet het vaak vele jaren afweten.

Vandaag zijn op basis van de geselecteerde soorten uit het Beschermingsplan moerasvogels 2000-2004²² volgende soorten waarde bepalend voor Canisvliet : Woudaapje 1 paar in 1999, Roerdomp

²¹ Markusse J.;1998;Ruil- en herverkavelingen in Zeeland Landinrichting in perspectief van 1946 tot heden;De Koperen Tuin,Goes

²² Den Boer T. Vogelbescherming Nederland.2000.Beschermingsplan moerasvogels 2000-2004.Rapport Directie Natuurbeheer nr.47,IKC Natuurbeheer,Wageningen

1 paar in 2003, Porseleinhoen laatste paar in 2000, Blauwborst max. 9 paar, Snor laatste paar in 2000, Grote Karekiet laatste paar in 2005, Baardmannetje 2 paar in 1996.

De Rietzanger opnieuw tot 6 paar, de Sprinkhaanzanger 1-2 paar, de Fuut, de Dodaars, de Waterral en de Rietgors jaarlijks met enkele paren zijn dan wel geen geselecteerde soorten “rietvogels” voor het beschermingsplan maar zijn in Zeeuws-Vlaanderen sterk aan moerasgebieden gelinkt en beeldbepalend voor de krekten.

Een wat gedateerde referentie is een lijst met geselecteerde doelsoorten waarvan er 27 van de 66 in Canisvliet broeden of gebroed hebben.²³ Van die 27 zijn Geoorde Fuut, Roerdomp, Woudaapje en Grote Karekiet soorten die recent in Canisvliet gebroed hebben en die in Nederland voor een flink deel van hun verspreiding afhankelijk zijn van de binnen de EHS gelegen gebieden.

Quid tuin-, park- en bosvogels? De lezing van het eerste rapport uit 1965 spreekt boekdelen. Die waren er nauwelijks of niet! Eén paar Kraaien! Geen mezen, Zwartkoppen, Tjiftjaffen, Heggemus, Boomkruiper, Grote Bonte Specht, Torenavalk noch Buizerd. Van deze laatste amper één waarneming in tien jaar. Nu liggen wel broedgevallen voor van Buizerd, Sperwer, Groene Specht, e.d.m. Lag Canisvliet indertijd wel in Zeeuws-Vlaanderen?

Een vooruitblik

Graslanden en weidevogels : op de pioniersfase volgde de verzuigingsfase, een fase die nog steeds loopt. Al te dikwijls vergeet men dat het hier deels om opgespoten terrein (461.000m³ !) gaat dat gedurende 30 jaar werd bewerkt, bespoten en bemest. Deze verzuigingsfase kan nog decennia aanhouden. Toch is een afname van de verzuiging nu na 11 jaar merkbaar.

Dit maakt deze terreinen nog niet geschikt voor weidevogels zeker niet met de steeds hoger wordende aanplantingen langs de randen (verparking). Voor deze gebieden is het natuurdoeltype vastgelegd als nat, matig voedselrijk grasland in het oosten en bloemrijk grasland in het westen en het noorden. De huidige toestand wijst er op dat de realisatie ervan dichterbij komt. Weidevogelgebied is behoudens een heroriëntering van het natuurdoeltype momenteel onrealistisch.

Bouwland en akkervogels : momenteel wordt op nog zo'n 40 ha landbouw bedreven. Een flink perceel wordt al jaren beheerd als hooiland en een kleiner stukje ligt al enkele jaren braak. Voor akkervogels, akkerflora en ongewervelden ligt hier de mogelijkheid om “nieuw” leefgebied in te richten. Daarom durven wij pleiten voor het in overweging nemen van herstel van (extensieve) akkerbouw met een leefgebiedendoelstelling als prioriteit. Het verwijderen van bomen en struiken aangebracht met de ruilverkaveling kan uitsluitend gunstige effecten genereren : meer openheid, geen beschaduwing meer, geen bladval meer in de kreek. Het zou de aantrekkelijkheid en belevingswaarde (akkervogels, akkerflora, vlinders) voor bezoekers van Canisvliet zeker verhogen.

Riet- en moerasvogels : uit de landschappelijke beschrijvingen - zelfs nog heel recent in een flyer van de Provincie Zeeland - onthouden wij vooral het bestaan van brede rietkragen. Daarvan is heden ten dage nauwelijks nog wat terug te vinden. Een belangrijk biotoop gaat daardoor

²³ Boele A.;Klemann M. & Vogel R.;1997;Broedvogel-doelsoorten en de Ecologische Hoofdstructuur : een verspreidingsanalyse;SOVON-Onderzoeksrapport 1997/03;SOVON,Beek-Ubbergen

verloren. De soortengroep waaraan Canisvliet van oudsher zijn waarde (= biodiversiteit) heeft ontleend staat op het punt tot een fractie te worden herleid. De afgravingen in de “nieuwe natuur” kunnen dit verlies onmogelijk compenseren. Vooral “waterriet” als habitat voor Snor en Grote Karekiet is als sneeuw voor de zon verdwenen. De kreek vertoont steeds meer gelijkenis met een spaarbekken. Daarenboven is de kreek langs de westelijke kant met hoge bomen en struiken afgezet. Het destijds aanplanten van struiken en bomen langs de kreek was een vergissing die een onnatuurlijk beeld heeft opgeleverd : een kreek met bomen er langs is geen Zeeuwse kreek.

Ongewervelden 2008

Dagvlinders

Voor het vijfde opeenvolgende jaar werden gegevens verzameld voor het landelijk meetnet van De Vlinderstichting. Alle gegevens zijn online ingebracht bij deze organisatie.

Dagvlinders werden gemonitord op een vast traject (route 1163) van 500 meter (10 secties van 50 meter).

De monitoring werd uitgevoerd zoals is voorgeschreven²⁴ en loopt van begin april tot eind september. Van de 25 voorziene tellingen konden er 23 volbracht worden.

We geven enkel de soortenlijst en de totaalsommen. Details per datum en per sectie zijn raadpleegbaar bij De Vlinderstichting.

Het weer viel vaak niet mee; te koud, te nat, te veel wind. Ten allen kante kon men het horen en lezen : “slecht vlinderjaar”, “rampjaar voor de vlinders”, ... Dat was ook zo in Canisvliet.

Op het monitoringstrajekt valt daarvan minder te merken want toch nog 13 soorten gezien en een dikke 400 exemplaren geteld. Het Icarusblauwtje kreeg wel een enorme klap.

Ook buiten het traject werd deze soort nauwelijks waargenomen. Hetzelfde geldt voor Gehakelde aurelia, Distelvlinder, Dagpauwoog en Atalanta. Van het Groot koolwitje en het Bruin blauwtje waren er slechts een paar waarnemingen.

Wel is voor het eerst in jaren het Hooibeestje weer waargenomen. Ook “witjes”, Bruin zandoogje, Oranje zandoogje en Bont zandoogje waren op sommige (warme) dagen dan wel weer talrijk.

Opvallende afwezige was de Kleine Vos en verder zijn ook de volgende soorten niet waargenomen :

- Citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*)
- Boomblauwtje (*Celastrina argiolus*)
- Koninginnepage (*Papilio machaon*)
- Oranje luzernevlinder (*Colias croceus*)
- Gele luzernevlinder (*Colias hyale*)

In het verleden (archief Johan van den Steen) zijn ook nog volgende soorten waargenomen :

- Koevinkje (*Aphantopus hyperanthus*)
- Argusvlinder (*Lasiommata megera*)
- Kleine vuurvlinder (*Lycaena phlaeas*)
- Landkaartje (*Araschnia levana*)

²⁴ Van Swaay, C.A.M. (2000) Handleiding Landelijk Meetnet Dagvlinders; Rapportnr. VS2000.11, De Vlinderstichting, Wageningen

Aantallen van het monitoringtraject

Soort	2004	2005	2006	2007	2008
Zwartsprietdikkopje (<i>Thymelicus lineola</i>)	85	66	89	25	32
Groot dikkopje (<i>Ochlodes venata</i>)	0	0	1	1	3
Koninginnepage (<i>Papilio machaon</i>)	0	0	0	1	0
Groot koolwitje (<i>Pieris brassicae</i>)	1	0	0	0	0
Klein koolwitje (<i>Pieris rapae</i>)	6	6	9	40	20
(Klein) Geaderd witje (<i>Pieris napi</i>)	2	7	42	51	42
Bruin blauwtje (<i>Aricia agestis</i>)	0	1	2	0	0
Icarusblauwtje (<i>Polyommatus icarus</i>)	92	28	56	9	1
Dagpauwoog (<i>Inachis io</i>)	3	7	13	11	8
Distelvlinder (<i>Cynthia cardui</i>)	1	0	1	0	1
Atalanta (<i>Vanessa atalanta</i>)	1	2	5	8	3
Kleine vos (<i>Aglais urticae</i>)	10	0	0	0	0
Gehakelde aurelia (<i>Polygonia c-album</i>)	0	0	1	0	1
Bruin zandoogje (<i>Maniola jurtina</i>)	154	107	216	161	169
Oranje zandoogje (<i>Pyronia tithonus</i>)	117	194	207	135	143
Hooibeestje (<i>Coenonympha pamphilus</i>)	0	0	0	0	1
Bont zandoogje (<i>Pararge aegeria</i>)	0	1	9	5	9
Soorten	11	10	13	11	13
Exemplaren	472	419	651	447	433

Op zich is een aantal van 433 vlinders op een traject van 10 secties meer dan behoorlijk, vermits in 2007 het (landelijk) langjarig gemiddelde op 698 exemplaren op een traject van 20 secties lag²⁵

Nachtvlinders

Tot en met 2008 zijn waarnemingen verricht aan de volgende soorten (dagactieve) nachtvlinders :

- Gamma uil (*Autographa gamma*)
- Witte grijsbandspinner (*Cabera pusaria*)
- Gestreepte goudspanner (*Camptogramma bilineata*)
- Bruine daguil (*Euclidia glyphica*)
- Lieweling (*Timandra comae*)
- Klaverspanner (*Chiasma clathrata*)
- Bruinbandspanner (*Scotopteryx chenopodiata*)
- Geogde bandspanner *Xanthorhoe montanata*
- *Sitochroa palealis*

²⁵ Van Swaey C.A.M., Groenendijk D. & C. Plate; 2008; Vlinders en libellen geteld. Jaarverslag 2007. Rapport VS2008.011, De Vlinderstichting, Wageningen

- Gewone Bandspanner (*Epirrhoe alternata*)
- Stippelsnuituil (*Macrochilo cribumalis*)

Libellen

Voor het vijfde opeenvolgende jaar werden gegevens verzameld voor het landelijk meetnet van De Vlinderstichting. Alle gegevens zijn online ingebracht bij deze organisatie.

Libellen werden gemonitord op een (nieuw) vast traject (route 927) bestaande uit twee secties van 50 meter en twee bijkomende secties van 100 meter. Het vorige traject dat de vorige 4 jaar werd gemonitord was niet meer geschikt voor monitoring. Het nieuwe traject heeft een minder open karakter en bestaat uit veel minder open water. Dit heeft zijn weerslag op de soortensamenstelling en de aantallen.

De monitoring werd uitgevoerd zoals is voorgeschreven²⁶. D.w.z. dat in de twee korte secties alle soorten worden geteld, en in de twee bijkomende secties enkel de grotere soorten. Er werd gemonitord van half mei tot half september. Alle 9 voorgeschreven tellingen werden verricht. We geven enkel de soortenlijst en de totaalsommen. Details per datum en per sectie zijn raadpleegbaar bij De Vlinderstichting.

Soort	Aantal
Watersnuffel (<i>Enallagma cyathigerum</i>)	1
Lantaarntje (<i>Ischnura elegans</i>)	18
Bruinrode heidelibel (<i>Sympetrum striolatum</i>)	1

Zoals ook op andere plekken was het een jaar met opvallend weinig waarnemingen van heel wat libellensoorten.

²⁶ Ketelaar, R. & C. Plate (2001) Handleiding Landelijk Meetnet Libellen, Rapportnr. VS2001.28, De Vlinderstichting, Wageningen & Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg

	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10
Gewone pantserjuffer										+	+				
Azuurwaterjuffer							+		+			+	+		
Variabele waterjuffer										+	+				
Watersnuffel					+	+	+	+	+	+	+	+	+		
Lantaarntje				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
Kleine roodoogjuffer											+	+			
Paardenbijter				+					+	+	+	+	+		
Grote keizerlibel					+				+	+	+	+	+		
Platbuik											+				
Gewone oeverlibel					+				+	+	+	+	+		
Vuurlibel					+					+	+	+	+		
Zwarte heidelibel											+	+			
Bloedrode heidelibel					+				+	+	+	+	+		
Geelvlekheidelibel										+	+				
Zwervende heidelibel								+ ²⁷							
Steenrode heidelibel									+	+	+	+	+		
Bruinrode heidelibel				+		+	+		+	+	+	+	+		
Totaal aantal soorten									9	12	15	12	10		

Waargenomen soorten in Canisvliet 1996-2008 (uit 1996-1998) bezitten wij geen gegevens

Sprinkhanen

Sprinkhanen en krekels mogen zich verheugen in een toegenomen belangstelling onder liefhebbers van veldbiologisch onderzoek. De beschikbaarheid over recente (Nederlandstalige) literatuur zal daaraan niet vreemd zijn. Wij konden een vijftal soorten registreren maar uit betrouwbare bron (Lucien Calle, Terneuzen) is bekend dat er reeds 9 soorten in Canisvliet werden geregistreerd.

- Gewoon spitskopje *Conocephalus dorsalis*
- Grote groene sabelsprinkhaan *Tettigonia viridissima*

²⁷ 31 juli

- Krasser Chorthippus paralellus (kort- en langvleugelige vorm)
- Zuidelijk spitskopje conocephalus discolor
- Sikkelsprinkhaan Phaneroptera falcata 30 augusts 2008 vrouwtje

CANISVLIET een leefgebied ?

Moerasvogels

op peil

Moerasvogels houden

is moerassen behouden

Het gaat vele vogelsoorten niet voor de wind in Nederland, zelfs niet in vele beschermde gebieden. De ene soortgroep is al meer in de verdrinking dan de andere. Soorten van het boerenland doen het slechter dan moerasvogels. De leefgebiedenbenadering heeft voor deze laatste groep reeds beterschap gebracht.²⁸

De realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur tegen 2018 is niet waarschijnlijk^{29 30}. In Canisvliet stellen we vast dat de realisatie van de laatste fase – verwerven en in ontwikkeling brengen van de resterende 40 ha – heel lang op zich laat wachten. De ambities van de Provincie Zeeland om al in 2013 klaar te zijn, zijn evenwel hoopgevend.^{31 32}

De ecologische verbindingszones zijn eerder haarvaatjes dan een ferme groenblauwe dooradering (Natte As van Zijpe tot Zwin). De huidige verbinding is ronduit ondermaats. In dat opzicht mag Canisvliet geen bloempotreservaat worden, ingeklemd tussen tussen de vele andere functies die voor de omliggende open ruimte worden geclaimd. En die zijn niet van de geringste met de verdere ontwikkeling van de Autrichehaven op de Axelse Vlakte, glastuinbouw in de Autrichepolder en de Smidsschorrepolder, de geplande ontubbeling van de Tractaatweg en een spoorverbinding Axelse Vlakte – Belgisch spoorwegennet. Expansie blijft troef in de kanaalzone (www.kgt2008.nl, www.gentsekanaalzone.be, www.portofzeeland.com).

Wij willen op deze plaats bijzondere aandacht vragen voor de huidige situatie waarin het moerasbiotoop “rond “ de kreek zich bevindt.

- De Canisvlietkreek is de laatste 10% van wat 50 jaar geleden nog een omvangrijk krekensysteem was met open water, rietkragen, moeras, etc. De kreek is er de laatste nog bestaande getuige van
- De Canisvlietkreek is ontstaan in de late middeleeuwen en is waardevol onroerend erfgoed. Erfgoed dient met buitengewoon veel zorg te worden behandeld : **extinct is forever**

²⁸ Koffijberg K. & van Turnhout C.;2008;Vogelbalans 2008;SOVON,Beek-Ubbergen

²⁹ Groot project Ecologische Hoofdstructuur,rapportagejaar 2007

³⁰ Planbureau voor de Leefomgeving;2008;Natuurbalans 2008;Bilthoven

³¹ Provincie Zeeland Directie Ruimte, Milieu en Water.Ontwerp Omgevingsplan Zeeland 2006-2012

³² Provincie Zeeland;2008;Terug van weggeweest-2 Nieuwe natuur in Zeeland; tweede herziene uitgave

- De Canisvlietkreek is een schoolvoorbeeld (geweest?) van een Zeeuwsvlaamse kreek met laaggelegen slikkerige oevers enerzijds en brede rietkragen anderzijds. Ooit een eldorado voor riet- en moerasvogels maar nu in snel tempo onderhevig aan kwaliteitsverlies

Er is dringend nood aan een onderzoek dat de oorzaken bloot legt voor het verdwijnen van de rietkragen langs de kreek. Canisvliet zonder rietkragen is een zware aantasting van haar landschappelijke waarde en betekent een groot verlies aan leefgebied. Van soortbescherming naar leefgebiedenbenadering is hier levensnoodzakelijk geworden.^{33 34} Canisvliet mag zijn riet- en moerasvogels niet kwijt spelen. Moerasbiotoop is sterk waarde- en beeldbepalend voor natuur in Zeeuws-Vlaanderen. Om sommige soorten weer kansen te bieden zal vaker moeten gedacht worden aan hun specifieke habitateisen.^{35 36}

We sluiten toch af met heel goed nieuws. Langs de oostelijke oever is het afgegraven deel met als doelstelling nat, matig voedselrijk grasland, naar een floristisch heel waardevol gebiedje geëvolueerd. Naast de aanwezigheid van Kruiwend moerasscherm vonden wij er afgelopen zomer een 20tal bloeistengels van Moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*). Deze soort is voordien nooit gevonden op Canisvliet.³⁷ De vondst betekent een belangrijke aanwinst voor Canisvliet. De soort staat er in gezelschap van o.m. Slanke waterweebree (*Alisma lanceolatum*), Groot moerasscherm (*Apium nodiflorum*), Brede orchis (*Dactylorhiza majalis*), Grote ratelaar (*Rhinanthus serotinus*), Moerasrolklaver (*Lotus uliginosus*) en Echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*).

Ledeberg, oktober 2008

---

³³ Joop P., van den Broek T., Cronou J. & Verstrael T.; 2008; Van soortbeschermingsplannen naar leefgebiedenbenadering; *De Levende Natuur* 109/3 : 79-81

³⁴ Verstrael T., van den Broek T., Cronou J., van Westrienen R., Wiersinga W. & Schimmel I.; 2008; Nieuw perspectief voor bedreigde biodiversiteit?; *De Levende Natuur* 109/3 : 136-139

³⁵ Van Dyck H. & W. Vanreusel; 2002; Biotoop, maar geen habitat? De problemen van een conceptverwarring; *Natuur.focus* Jg.1 nr.4 : 153-157

³⁶ Moerasvogels op peil Moerasvogels houden is moerassen behouden; *Alterra* 2003

³⁷ Pranger D.P. & Tolman M.E.; 2003; Vegetatiekartering Canisvliet en De Manteling; EGG consult, Groningen

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Waargenomen vogelsoorten (en ondersoorten) in de periode 1 oktober 2007 t/m 30 september 2008
De landelijk te volgen broedvogelsoorten zijn vetgedrukt.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Broedterritorium/broedvogel
Knobbelzwaan	Cygnus olor	Laatste maal gebroed in 2002
Zwarte Zwaan	Cygnus atratus	
Toendrarietgans	Anser fabalis rossicus	
Kolgans	Anser albifrons	
Grauwe Gans	Anser anser	min. 73 territoria
Indische Gans	Anser indicus	
Grote Canadese Gans	Branta canadensis	min. 13 territoria
Brandgans	Branta leucopsis	
Nijlgans	Alopochen aegyptiacus	1 territorium
Keizergans	Anser canagicus	
Bergeend	Tadorna tadorna	4 territoria
Mandarijneend	Aix galericulata	
Smient	Anas penelope	
Krakeend	Anas strepera	4 territoria
Wintertaling	Anas crecca	Laatste maal gebroed in 2006
Wilde Eend	Anas platyrhynchos	Ja
Pijlstaart	Anas acuta	
Zomertaling	Anas querquedula	1 territorium
Slobeend	Anas clypeata	3 territoria
Tafeleend	Aythya ferina	5 territoria
Kuifeend	Aythya fuligula	8 territoria
Fazant	Phasianus colchicus	Ja
Dodaars	Tachybaptus ruficollis	4 territoria
Fuut	Podiceps cristatus	6 territoria
Geoorde Fuut	Podiceps nigricollis	Laatste maal gebroed in 2004
Aalscholver	Phalacrocorax carbo	
Roerdomp	Botaurus stellaris	Laatste maal gebroed in 2003
Kleine Zilverreiger	Egretta garzetta	
Grote Zilverreiger	Ardea alba	
Blauwe Reiger	Ardea cinerea	
Wespendief	Pernis apivorus	
Bruine Kiekendief	Circus aeruginosus	Laatste maal gebroed in 2007
Blauwe Kiekendief	Circus cyaneus	
Sperwer	Accipiter nisus	Laatste maal gebroed in 2007
Buizerd	Buteo buteo	1 territorium
Visarend	Pandion haliaetus	
Torenvalk	Falco tinnunculus	1 territorium
Smelleken	Falco columbarius	
Boomvalk	Falco subbuteo	
Slechtvalk	Falco peregrinus	
Waterral	Rallus aquaticus	3 territoria
Waterhoen	Gallinula chloropus	Ja
Meerkoet	Fulica atra	Ja
Kraanvogel	Grus grus	
Scholekster	Haematopus ostralegus	Laatste maal gebroed in 2006
Kluut	Recurvirostra avosetta	Laatste maal gebroed in 2005
Kleine Plevier	Charadrius dubius	Laatste maal gebroed in 2003
Goudplevier	Pluvialis apricaria	

Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	2 territoria
Bonte Strandloper	<i>Calidris alpina</i>	
Bokje	<i>Lymnocyptes minimus</i>	
Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>	
Houtsnip	<i>Scolopax rusticola</i>	
Grutto	<i>Limosa limosa</i>	1 territorium
Regenwulp	<i>Numenius phaeopus</i>	
Wulp	<i>Numenius arquata</i>	
Zwarte Ruiter	<i>Tringa erythropus</i>	
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	Laatste maal gebroed in 2006
Groenpootruiter	<i>Tringa nebularia</i>	
Witgatje	<i>Tringa ochropus</i>	
Bosruiter	<i>Tringa glareola</i>	
Oeverloper	<i>Actitis hypoleucos</i>	
Zwartkopmeeuw	<i>Larus melanocephalus</i>	
Kokmeeuw	<i>Larus ridibundus</i>	Laatste maal gebroed in 2003
Stormmeeuw	<i>Larus canus</i>	
Kleine Mantelmeeuw	<i>Larus fuscus</i>	
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	
Grote Mantelmeeuw	<i>Larus marinus</i>	
Visdief	<i>Sterna hirundo</i>	Laatste maal gebroed in 1993 ³⁸
Holenduif	<i>Columba oenas</i>	Ja
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	Ja
Turkse Tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	Laatste maal gebroed in 2003
Zomertortel	<i>Streptopelia turtur</i>	Laatste maal gebroed in 2007
Halsbandparkiet	<i>Psittacula krameri</i>	
Koekoek	<i>Cuculus canorus</i>	Ja
Ransuil	<i>Asio otus</i>	Laatste maal gebroed in 2006
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	
Ijsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	Laatste maal gebroed in 2006
Groene Specht	<i>Picus viridis</i>	2 territoria
Grote Bonte Specht	<i>Dendrocopos major</i>	Ja
Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>	Laatste maal gebroed in 2005
Oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i>	
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	
Huiszwaluw	<i>Delichon urbica</i>	
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	7 territoria
Waterpieper	<i>Anthus spinoletta</i>	
Rotspieper	<i>Anthus petrosus littoralis</i>	
Gele Kwikstaart	<i>Motacilla flava flava</i>	1 territorium
Grote Gele Kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	
Witte Kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>	Laatste maal gebroed in 2006
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Ja
Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>	Ja
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>	Ja
Blauwborst	<i>Luscinia svecica</i>	5 territoria
Roodborsttapuit	<i>Saxicola torquata</i>	Laatste maal gebroed in 1963
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>	
Merel	<i>Turdus merula</i>	Ja
Kramsvogel	<i>Turdus pilaris</i>	
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>	Ja
Koperwiek	<i>Turdus iliacus</i>	
Grote Lijster	<i>Turdus viscivorus</i>	Laatste maal gebroed in 2006
Graszanger	<i>Cisticola juncidis</i>	1 territorium
Sprinkhaanzanger	<i>Locustella naevia</i>	1 territorium

³⁸ Op uitgelegde vlotjes

Rietzanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	6 territoria
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	Ja
Kleine Karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Ja
Spotvogel	<i>Hippolais icterina</i>	1 territorium
Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>	Ja
Tuinfluitier	<i>Sylvia borin</i>	Ja
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	6 territoria
Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>	Ja
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Ja
Goudhaantje	<i>Regulus regulus</i>	
Baardmannetje	<i>Panurus biarmicus</i>	Laatste maal gebroed in 1996
Staartmees	<i>Aegethalos caudatus</i>	Ja
Matkop	<i>Parus montanus</i>	Laatste maal gebroed in 1999
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	Ja
Koolmees	<i>Parus major</i>	Ja
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	Ja
Wielewaal	<i>Oriolus oriolus</i>	Laatste maal gebroed in 2003
Gaai	<i>Garrulus glandarius</i>	Ja
Ekster	<i>Pica pica</i>	Ja
Kauw	<i>Corvus monedula</i>	Ja
Zwarte Kraai	<i>Corvus corone corone</i>	Ja
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	Ja
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	Ja
Keep	<i>Fringilla montifringilla</i>	
Groenling	<i>Carduelis chloris</i>	1 territorium
Putter	<i>Carduelis carduelis</i>	Laatste maal gebroed in 2005
Sijs	<i>Carduelis spinus</i>	
Kneu	<i>Carduelis cannabina</i>	Laatste maal gebroed in 2002
Barmsijs	<i>Carduelis flammea</i>	
IJsgors	<i>Calcarius lapponica</i>	
Rietgors	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Ja

89 bezoeken - 134 soorten en ondersoorten waarvan 56 soorten met broedterritorium

Soorten met broedterritoria in het verleden³⁹ maar die in de afgelopen onderzoeksperiode niet zijn waargenomen

Nederlandse soortnaam	Wetenschappelijke naam	Laatste maal in
Patrijs	<i>Perdix perdix</i>	2003
Woudaapje	<i>Ixobrychus minutus</i>	1999
Porseleinhoen	<i>Porzana porzana</i>	2000
Steltkluut	<i>Himantopus himantopus</i>	1965 (enig broedgeval)
Strandplevier	<i>Chariadrius alexandrinus</i>	2000
Zwarte Stern	<i>Chlidonias niger</i>	1959
Nachtzwaluw	<i>Caprimulgus europaeus</i>	1996
Boompieper ⁴⁰	<i>Anthus trivialis</i>	1976
Nachtegaal	<i>Luscinia megarhynchos</i>	2006
Gekraagde Roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1998
Paapje	<i>Saxicola rubetra</i>	2004
Cetti's Zanger	<i>Cettia Cetti</i>	2007
Snor	<i>Locustella luscinioides</i>	2000
Grote Karekiet	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	2005
Braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i>	2004

³⁹ Gegevens ook ontleend aan archief van wijlen Johan van den Steen

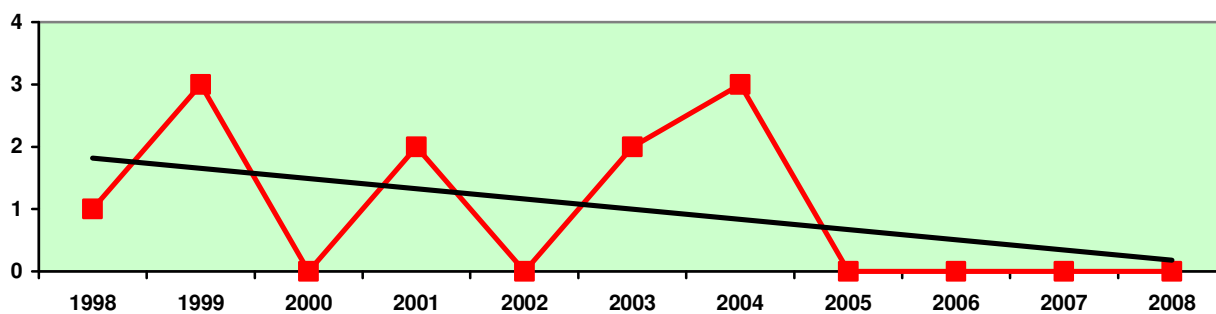
⁴⁰ Deze broedgevallen hebben betrekking op de Lippenspolder en behoren niet tot Canisvliet

Grauwe Vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	1987
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	2002
Ringmus	<i>Passer montanus</i>	1996
Geelgors	<i>Emberiza citrinella</i>	1964

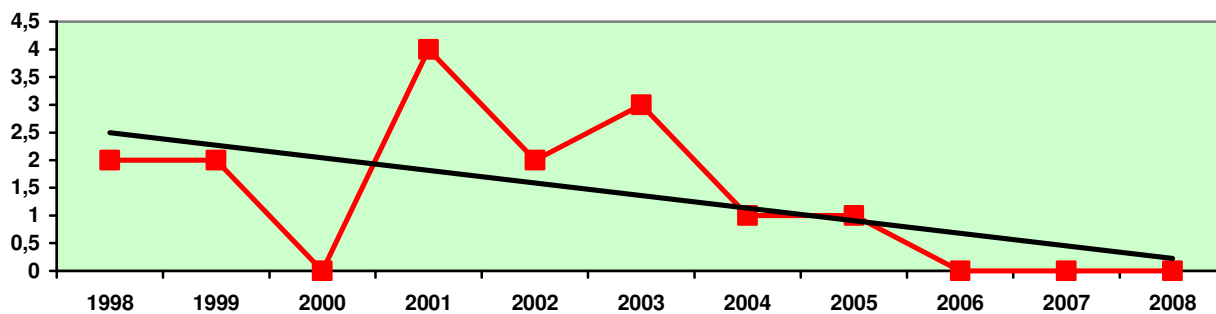
De Boerenwaluw en de Huiswaluw waren/zijn jaarlijks broedvogel aan woningen in de Canisvlietstraat maar behoren sensu stricto niet tot Canisvliet. De Oeverwaluw was broedvogel tijdens de ruilverkaveling (grondverzet).

BIJLAGE 2**PLEVIEREN, STRANDLOPERS EN RUITERS IN HET NAJAAR 1998-2008⁴¹**

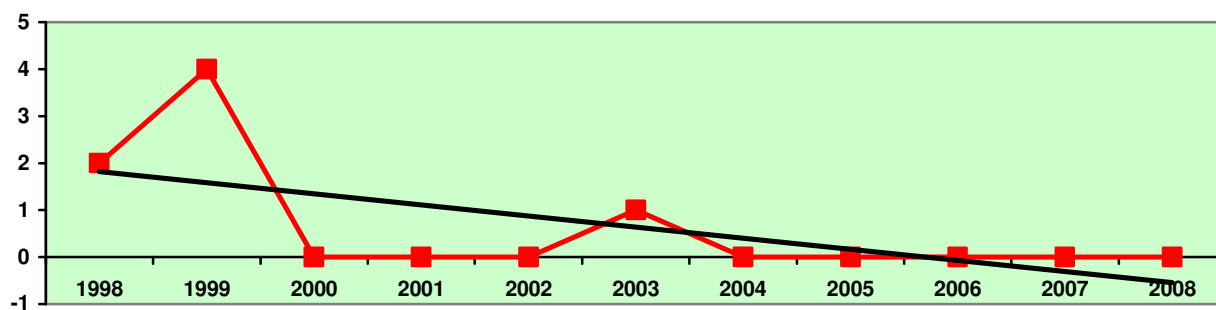
Rode lijn : aantallen Zwarte lijn : trend

Waarnemingen van de Bontbekplevier juli - november

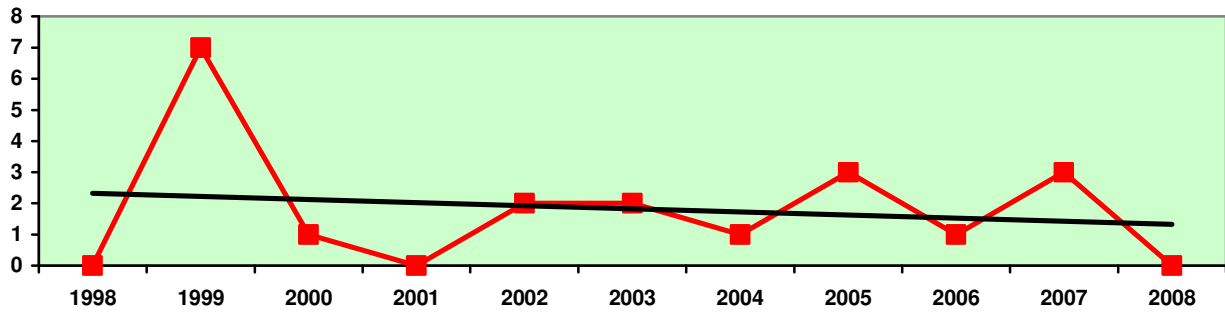

Waarnemingen van de Goudplevier augustus - november

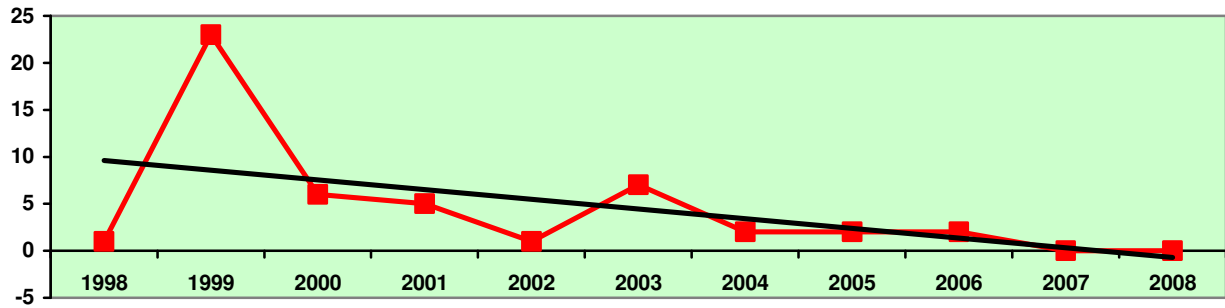

Waarnemingen van de Kleine Strandloper juli - november

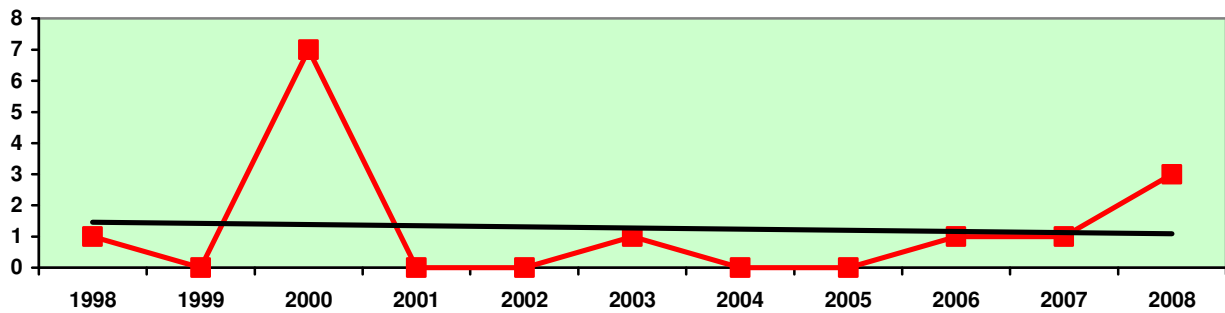
⁴¹ Voor 2008 is de serie afgesloten op 30 september

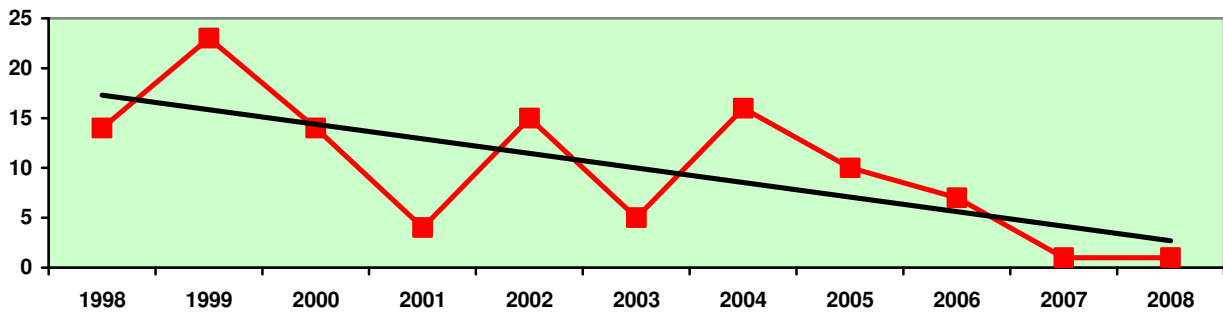
Waarnemingen van de Bonte strandloper juli - november

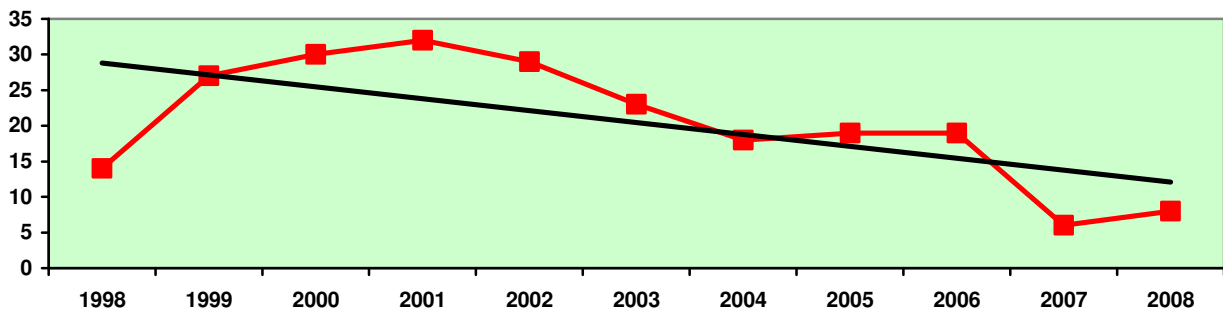
Waarnemingen van de Kemphaan juli - november

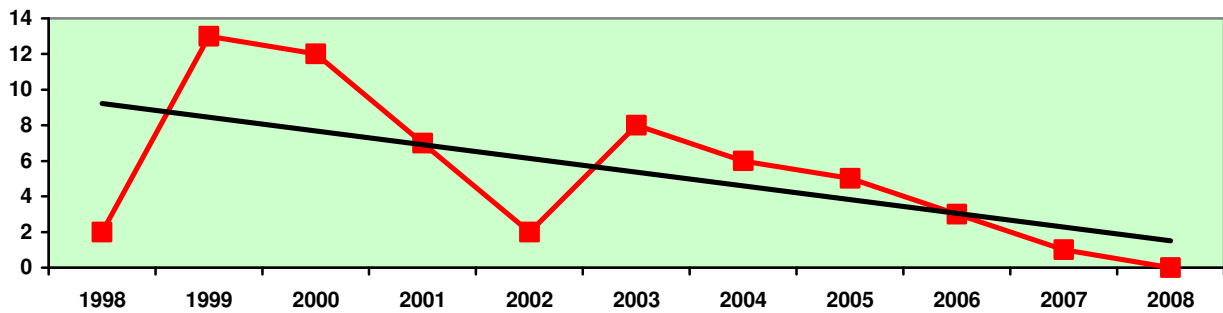
Waarnemingen van de Zwarte Ruiter augustus - oktober

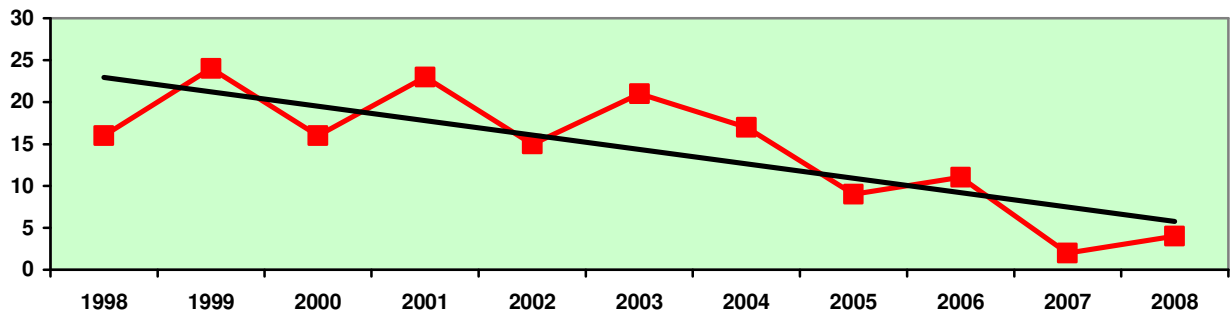
Waarnemingen van de Groenpootruiter juli - oktober

Waarnemingen van het Witgatje juli - oktober

Waarnemingen van de Bosruiter juli - oktober

Waarnemingen van de Oeverloper juli – oktober

BIJLAGE 3

VOORJAARSFENOLOGIE VOGELS 1996-2008

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Zota	13.04		18.04	10.04	27.02	14.03	17.03	08.03	05.04	21.03	25.03		18.04
Wesp		26.04			28.04		08.05						
ZwW											08.05		
RoW				13.03									
BrKi	22.03	29.03	28.03	28.03	22.03	26.03	05.03	12.03	27.03	18.03	27.03	02.04	24.03
Bova			22.04			04.05		12.04	26.05			20.06	19.06
Wou				05.06									
Purp						01.06						23.04	
Ooie										20.05			
Lep			16.05		Mei	26.03	18.04		30.05	29.05	07.03	04.06	
Stel								09.05	07.05		05.06		
Kluu	23.03	05.04	07.04	28.03	22.03	14.03	02.03	24.03	03.04	01.04	04.04	17.03	15.03
Klpl		13.04	01.04	28.03	21.03	31.03	19.03	24.03	31.03	15.04	25.03	04.06	18.04
Bopl			09.03	30.03	24.05		19.03		03.05		17.05		
Stpl					02.05								
Grut	15.03		04.03	13.03	04.03	06.03	13.02	23.02	06.03	04.03	02.03	19.03	15.02
Rewu			13.04		24.04		10.04			22.04	16.04	12.04	31.03
ZwR		26.04	28.04	10.04	17.04		04.04	19.04	16.04	01.04	10.03	12.04	29.02
Ture	23.03	12.03	18.03	19.03	08.03	06.03	09.03	06.03	10.03	21.03	17.03	24.03	15.03
Gror		19.05	22.04	21.04	15.04	10.05	04.04	17.04	12.04	10.04	10.04	12.04	18.04
Bosr	11.05		09.05	28.04	02.05	10.05			30.04	05.05	25.04	02.05	25.04
Oelo	06.05	01.05	25.04	28.04	30.04	02.05	18.04	28.04	03.05	26.04	22.04	02.05	02.04
Visd		08.05	09.05	01.05	02.05	12.05	10.06	17.06	07.05	30.06	08.05	18.05	
Tord	20.04	01.05	13.05	29.04	30.04	13.05	02.05	15.05	12.05	05.05	16.06	12.05	08.06
Koek	20.04	11.04	22.04	24.04	28.04	02.05	27.04	17.04	25.04	19.04	29.03	19.04	14.04
Gizw	11.05	05.05	01.05	28.04	24.04	04.05	29.04	29.04	30.04	24.04	27.04	10.05	18.04
Oezw	13.04	05.05	25.04	05.04	15.04	04.05	27.04	10.04	30.04	28.04	04.04	12.05	18.04
Bozw	08.04	05.04	04.04	05.04	15.04	31.03	19.03	08.04	05.04	07.04	29.03	09.04	02.04
Huzw	11.05	10.05	03.05	30.03	17.05	04.05	27.04	01.04	19.04	26.04	13.04	27.04	18.04
Gekw	27.03	11.04	08.04	07.04	07.04	12.03	19.03	04.04	03.04	01.04	29.03	23.04	25.04
Nach								19.04	22.04	12.04	22.04		
Blbo	22.03	29.03	28.03	16.03	10.04	06.03	19.03	19.03	27.03	21.03	10.03	28.03	18.03
ZwR					21.03					21.03			
GeRo			13.04					12.04		12.04			
Paap					06.05		08.05	24.03	07.05				
Tapu				07.04							22.04	07.05	22.04
Befl		11.04		03.03	13.03	31.03				26.04			
Spza										26.04		04.05	10.05
Snor		05.05			09.04								
Riza		01.05	01.04			31.03			26.06	29.03	01.04	23.04	14.04
Boza	27.05	10.05	16.05	29.05	19.05	22.05	15.05	15.05	30.04	20.05	22.05	23.05	11.05
KlKa	20.04	11.04	28.04	17.04	07.04	08.04	08.04	12.04	25.04	10.04	29.03	16.04	14.04
GrKa			21.05							10.05			
Spot		23.04	25.04	22.05	20.06	25.05	23.04	29.04	07.05	19.04	26.05	23.05	11.05
Braa	11.05							05.05	12.05			23.04	

Gras	27.04	26.04	18.04	28.04	17.04	06.05	20.04	24.04	22.04	10.05	22.04	23.04	29.04
Tuin	05.05	23.04	18.04	17.04	17.04	02.05	04.05	28.04	22.04	26.04	10.04	23.04	18.04
Zwko	20.04	11.04	18.04	07.04	09.04	17.04	04.04	28.03	05.04	05.04	04.04	09.04	31.03
Tjif	22.03	02.03	21.02	03.03	11.03	12.03	22.02	12.03	16.03	21.03	25.03	07.03	29.02
Fiti	27.03	13.04	01.04	03.04	07.04	19.04	13.04	28.03	03.04	01.04	27.03	09.04	31.03
Wiel				12.06			06.06	30.05					08.06
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008

de vroegste data in de afgelopen 13 jaar zijn vetgedrukt

VOORJAARFENOLOGIE DAGVLINDERS 2006-2008

	2006	2007	2008
Zwartsprietdikkopje	17 juli	19 juli	25 juni
Groot dikkopje	22 juni	28 juni	5 juli
Koninginnepage	13 juni	2 mei	
Groot koolwitje	10 juli	2 mei	22 juli
Kleine koolwitje	11 mei	2 april	18 april
Klein geaderd witje	25 april	18 april	9 mei
Boomblauwtje	-	19 juli	
Bruin Blauwtje	25 juli	-	
Icarusblauwtje	10 juli	2 mei	28 mei
Dagpauwoog	18 april	12 maart	18 april
Distelvlinder	8 juni	14 juni	30 juli
Atalanta	22 juni	2 mei	19 juni
Kleine vos	16 april	19 mei	
Gehakkelde aurelia	29 juni	12 maart	22 april
Bruin zandoogje	11 juni	6 juni	19 juni
Oranje zandoogje	10 juli	6 juli	9 juli
Koevinkje	-	-	14 juli
Bont zandoogje	20 april	9 april	18 april

BIJLAGE 4

Om de leesbaarheid te verbeteren hebben wij de meeste afkortingen uit het origineel verslag voluit geschreven. Hier en daar hebben wij de notitie van data voor de leesbaarheid aangepast (afkortingen voluit geschreven). Let op de schrijfwijze en gebruik van Canesvliet, Wouwaapje, Porcelainhoen, Kleinste Strandloper, Mantelmeeuw, Kapmeeuw, Witgesternde Blauwborst, Oeverpieper

ORNITHOLOGISCH VERSLAG VAN HET KREKENGEBIED CANESVLIET EN OMLIGGENDE POLDERS

Het onderzochte terrein is gelegen op Nederlands grondgebied in de driehoek gevormd door de Nederlandse gemeenten Sas van Gent – Westdorpe en de Belgische gemeente Zelzate.

Voormeld gebied grenst ten westen aan het kanaal Gent – Terneuzen, ten noorden aan de steenweg vanaf voornoemd kanaal tot aan Westdorpe (Kerk) – de huizen en boerderijen met tuinen en hovingen niet inbegrepen – ten oosten aan de Molenstraat lopende vanaf Westdorpe (Kerk) tot aan de Belgische grens en ten zuiden aan de Belgische grens.

Het is een laaggelegen drassig polderland (hoofdzakelijk bouwland) van ongeveer 450 ha groot met een weg er dwars doorheen.

In het onderzochte gebied ligt een kreek (Canesvliet) van ongeveer 10 ha groot evenwijdig met het kanaal Gent – Terneuzen ten westen begrensd door een brede rietkraag en ten oosten door een weidestrand (pleisterplaats) welke het voornaamste vogeltrefpunt uitmaakt.

Langs de Visserverkorting, Molenstraat en de grensweg staan een rij bomen en in de polder zelf zeer weinig struikgewas en hier en daar een knotwilg. Er ligt tevens een vrij grote boomgaard met jonge fruitbomen en bessenstruiken het geheel omringd door jonge elzen en populieren, twee kleine boerderijen en een huis.

Hieruit volgt dat van de aldaar aangetroffen vogels de waad- en watervogels het belangrijkste deel uitmaken (73 soorten).

De hierna volgende vaststellingen zijn de vrucht van ruim 10 jaar lange opsporingen beginnende in 1955. In deze periode werd het gebied 492 maal geïnventariseerd.

Er werden in totaal 162 verschillende soorten waargenomen en 50 broedend aangetroffen.

De meest belangrijke waarnemingen zijn de vaste pleisterplaats van de rietgand (ongeveer 250 vogels), Visarend, Reuzenster, Zilverreiger, Porcelainhoen, Poelsnip en de broedgevallen van de Zwarte Stern en Tafeleend terwijl de Steltkluut in de onmiddellijke omgeving ervan heeft gebroed.

Door de opspuitingswerken, in verband met de verbreding van het kanaal Gent – Terneuzen, gingen diverse lagere gedeelten verloren.

Door tussenkomst van de Zeeuws-Vlaamse Vogelwacht en het Staatsbosbeheer bleef er echter een groot gedeelte van demping gespaard en werd als reservaat geklasseerd.

Om een juist beeld te krijgen van wat er, ornithologisch gezien, gespaard bleef heb ik dit verslag geschreven.

J.van den Steen

Gent

1. FUUT

Onregelmatige broedvogel : 1 paar in 1960 en 1961, 2 paar in 1963, 5 paar in 1964, 4 paar in 1965.

Regelmatige doortrekker tussen 26 maart en 27 mei en 18 augustus en 15 november.

Zeldzame wintergast (2 waarnemingen in januari 1962)

Maximum 21 vogels.

2. GEOORDE FUUT

Zeer zeldzame doortrekker. Eén waarneming op 5 november 1961.

3. DODAARS

Regelmatige doortrekker tussen 5 maart en 20 april en van 5 augustus tot diep in de winter (8 januari). Twee adulte en 2 juveniele op 7 juli 1965

Maximum 7 vogels.

Geen broedvogel (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

4. AALSCHOLVER

Zeldzame doortrekker tussen 15 maart en 16 april en tussen 16 oktober en 11 november.

In totaal acht waarnemingen.

Maximum 15 vogels.

5. BLAUWE REIGER

Algemene vogel gans het jaar door te zien. Is vooral als doortrekker in juli en augustus talrijk. Januari en februari eerder zeldzaam.

Maximum 31 vogels (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

6. PURPERREIGER

Zeldzame doortrekker. Eén vogel op 12 mei 1963 en 4 waarnemingen van telkens één vogel tussen 14 augustus en 1 oktober.

7. KLEINE ZILVERREIGER

Zeer zeldzaam. Eén waarneming van 2 vogels op 12 juli 1964 welke gedurende twee weken zijn gebleven.

8. WOUWAAPJE

Schaarse zomervogel tussen 17 mei en 26 augustus. Niet broedend aangetroffen. Mei en juni telkens twee waarnemingen. Juli en augustus regelmatig te zien. Maximum 4 vogels.

9. ROERDOMP

Zeldzame verschijning (4 waarnemingen). Eén op 13 april 1958 en 3 waarnemingen in november-december telkens één vogel.

10. LEPELAAR

Zeldzame doortrekker (7 waarnemingen). Doortrekkende groep van 6 vogels op 19 mei 1957 en zes waarnemingen tussen 4 augustus en 13 september. Maximum 6 vogels .

11. WILDE EEND

Algemene vogel op het Canesvliet – Broedvogel ongeveer 20 paar. Maximum 350 vogels.

12. WINTERTALING

Algemene doortrekker en wintergast vanaf de tweede helft van juli tot en met april. In mei diverse waarnemingen – in juni zeldzaam. In 1965 heeft een vogel overzomerd. Geen broedvogel. Maximum 470 vogels (vooral onder invloed van vorst).

13. ZOMERTALING

Zomergast tussen 29 februari en 6 oktober. Broedvogel maximum 2 paar. Maximum 44 vogels.

14. SMIENT

Algemene doortrekker en wintergast tussen 13 september en 30 april. Eén waarneming op 26 mei 1057 en één op 11 augustus 1962.

Maximum 450 vogels (vooral onder invloed van vorst).

15. PIJLSTAART

Regelmatige doortrekker ook in de maanden december, januari en februari tussen 18 september en 8 mei. Is vooral in maart talrijk.

Tussen 6 juli en 14 augustus vijf waarnemingen vijf waarnemingen.

Maximum 75 vogels.

16. KRAKEEND

Zeldzame doortrekker (9 waarnemingen) tussen 2 maart en 28 april en tussen 20 juli en 20 november.

Maximum 4 vogels.

17. SLOBEEND

Broedvogel : maximum 6 paar.

Algemene doortrekker (maart-april en 1° helft van mei en in augustus-september-oktober en november).

Onregelmatige doortrekker (december, januari, februari) en verdwijnt totaal bij strenge vorst.

Maximum 220 vogels.

18. KROONEEND

Zeer zeldzame doortrekker.

Eén waarneming op 24 april 1955 (1 paar).

19. TOPPEREEND

Zeldzame wintergast (6 waarnemingen) tussen 25 december en 5 maart.

Maximum 1 vogel.

20. KUIFEEND

Regelmatige doortrekker en wintergast tussen 4 augustus en 26 april. Drie waarnemingen in mei en één in juni.

Maximum 50 vogels (Zeldzame broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

21. TAFELEEND

Regelmatige doortrekker en wintergast tussen 15 augustus en 24 april.

Zes waarnemingen in mei.

Vijf waarnemingen in juni.

Drie waarnemingen in juli.

In 1961 bleven 2 ♀♀ tot 11 mei en werd op 22 mei een koppel gezien waarvan het wijfje gans de zomer is gebleven (broedpoging).

In 1964 en 1965 heeft deze vogel op Canesvliet gebroed en bracht respectievelijk 6 en 5 jongen groot.

Maximum 129 vogels.

22. BRILDUIKER

Zeldzame doortrekker & wintergast (12x) tussel 8 november en 30 april. Slechts één waarneming van een mannetjes.

23. IJSEEND

Zeër zeldzame wintergast.

Eén waarneming Op 12 november 1961.

24. GROTE ZEEEEND

Zeër zeldzame wintergast.

Eén waarneming op 17 december 1961 van 2 vogels.

25. ZWARTE ZEEEEND

Zeër zeldzame wintergast.

1 mannetje op 16 maart 1957

1 doodgevonden mannetje (stookolie) op 23 april 1962.

26. GROTE ZAAGBEK

Zeldzame doortrekker en wintergast tussen 18 november en 8 april. In 1959 , 1962, 1963 en 1964 werden geen vogels waargenomen.

Maximum 10.

27. NONNETJE

Zeldzame doortrekker en wintergast tussen 17 december en 25 maart (11 waarnemingen).

Maximum 4 vogels.

28. BERGEEND

Sinds 1959 regelmatige broedvogel met als hoogtepunt 1963 (3 paar die respectievelijk 8, 7 en 8 jongen grootbrachten). Broedvogels komen in februari en

blijven tot en met juli. In augustus en september wordt hij schaars en in oktober slechts één waarneming.

Vanaf november verschijnt hij onregelmatig en meestal in groep (overvliegende vogels) zo op 8 november 1964 : 38 vogels, op 24 november 1963 : 8 vogels, op 20 december 1964 : 11 vogels en op 1 januari 1957 5 vogels.

Maximum 38 vogels.

29. GRAUWE GANS

Zeldzame doortrekker (8 waarnemingen) tussen 11 februari en 16 april en tussen 3 oktober en 1 november.

Maximum 32 vogels.

30. KOLGANS

Regelmatige wintergast tussen 2 december en 4 maart – Pleisterplaats maximum 170 vogels.

31. RIETGANS

Regelmatige wintergast tussen 29 november en 24 maart – vaste overwinteringsplaats van maximum 250 vogels.

32. WILDE ZWAAN

Zeer zeldzame wintergast (1 waarneming op 6 januari 1963 van 2 vogels) – Is bij strenge winters regelmatig op het kanaal te zien.

33. KNOBBELZWAAN

Zeer zeldzame wintergast (3 waarnemingen in februari, maart).

Maximum 2 vogels.

34. BUIZERD

Zeer zeldzame wintergast. Eén waarneming op 12 januari van 1 vogel.

35. SPERWER

Zeldzame doortrekker en wintergast tussen 20 november en 29 april uitgezonderd in de maand februari. In totaal 7 waarnemingen. Sinds 1 januari 1958 werd slechts één vogel gezien.

Maximum 1 vogel.

36. RODE WOUW

Zeer zeldzame vogel. Eén waarneming van 1 vogel op 10 augustus 1965.

37. BRUINE KIEKENDIEF

Schaarse doortrekker en wintergast tussen 30 juli en 2 juni (niet tussen 7 oktober en 3 december).

In mei 1958 werd een koppel gezien dat geruime tijd is gebleven maar plotseling verdwenen was.

Maximum 2 vogels.

38. BLAUWE KIEKENDIEF

Zeldzame doortrekker en wintergast tussen 10 november en 17 maart. In totaal 10 waarnemingen.

Maximum 2 vogels.

39. VISAREND

Zeldzame doortrekker. Eén waarneming van een juveniele vogel welke op het Canesvliet is gebleven vanaf 8 september 1954 tot 12 september 1954.

40. BOOMVALK

Zeldzame doortrekker (5 waarnemingen) 1 op 20 maart 1960 en 3 waarnemingen tussen 29 juli en 1 september en één waarneming op 16 juni 1956.

Maximum 1 vogel.

41. SLECHTVALK

Zeldzame doortrekker (8 waarnemingen) tussen 4 september en 1 november en tussen 17 maart en 27 mei. Eén winterwaarneming op 29 januari 1961.

Maximum 2 vogels.

42. SMELLEKEN

Zeldzame doortrekker. 1 vogel op 24 november 1957 en één op 17 augustus 1958. Eén winterwaarneming op 26 januari 1964.

43. TORENVALK

Regelmatische verschijning tussen 8 juli en 4 mei. De laatste jaren echter veel minder. In 1964 slechts één vogel. Geen broedvogel.

Maximum 2 vogels (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen)

44. PATRIJS

Zeer algemene broed- en standvogel (ongeveer 5 paar broeden).

Maximum 37 vogels.

45. FAZANT

Broedvogel maximum 2 paar.

Sinds 1961 regelmatig gans het jaar door te zien. Roest in het riet op zeer natte en drassige plaatsen.

Maximum 18 vogels.

46. KRAANVOGEL

Zeer zeldzame doortrekker. Eén waarneming op 7 april 1958 van één vogel.

47. WATERRAL

Regelmatische doortrekker en wintergast tussen 11 augustus en 19 maart. Maximum 3 vogels (zeer waarschijnlijk hoger).

Geen broedvogel.

48. PORCELEINHOEN

Zeer zeldzame verschijning (2 waarnemingen).

1 waarneming op 13 augustus 1957 van één vogel.

1 waarneming op 17 augustus 1963 van 3 vogels.

49. WATERHOEN

Zeer algemene broedvogel welke op alle tijdstippen te zien is. Broedvogel ongeveer 25 paar.

Maximum 74.

50. MEERKOET

Zeer algemene broedvogel – doortrekker en wintergast. Broedvogel ongeveer 30 paar.

Maximum 400 vogels.

51. SCHOLEKSTER

Regelmatische zomergast tussen 25 februari en 5 augustus. Maximum 5 vogels met uitzondering op 15 mei 1960 (13x) en 20 juni 1959 (9x). Tot broeden kwam het nooit (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

52. KIEVIT

Zeer algemene broedvogel en gans het jaar door te zien. Trekt weg bij strenge vorst. Broedvogel ongeveer 25 paar.

Maximum 2.250 vogels (trek).

53. BONTBEKPLEVIER

Regelmatige doortrekker tussen 3 maart en 25 juni (maximum 25 vogels) en tussen 21 juli en 30 oktober (maximum 40 vogels). Is vooral in augustus en september talrijk.

54. KLEINE PLEVIER

Regelmatige zomergast en broedvogel tussen 26 maart en 1 oktober. Broedvogel 3 paar (Uitzonderlijk in 1965 – 15 paar op opgespoten terreinen).

Maximum 21 vogels.

55. STRANDPLEVIER

Zeldzame verschijning. Vier waarnemingen eenmaal op 15 april 1063 en driemaal tussen 22 juli en 22 augustus.

Maximum 1 vogel (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

56. ZILVERPLEVIER

Zeldzame doortrekker (5 waarnemingen).

Twee waarnemingen in mei en drie tussen 15 augustus en 16 oktober.

Maximum 2 vogels.

57. GOUDPLEVIER

Regelmatige doortrekker tussen 17 maart en 14 april en tussen 31 augustus tot diep in de winter (11 januari).

Maximum 160 vogels.

58. STEENLOPER

Zeldzame doortrekker tussen 29 april en 19 mei vier waarnemingen van telkens één vogel en op 30 augustus eveneens één vogel.

Maximum 1 vogel.

59. WATERSNIP

Zeer algemene doortrekker tussen 7 juli en 27 mei.

Maximum 220 vogels.

In juni nog geen snippen gezien. In de echte wintermaanden is hij schaars en verdwijnt bij vorst.

60. POELSNIP

Zeer zeldzame doortrekker. Eén waarneming op 29 mei 1955.

61. BOKJE

Schaarse doortrekker tussen 19 februari en 29 april (maximum 2 vogels) en tussen 5 september en 6 december (maximum 1 vogel). Eén waarneming op 29 januari 1961 (1 vogel).

62. HOUTSNIP

Zeer zeldzaam. Eén waarneming op 1 november 1955 in bietenveld.

63. WULP

Regelmatige doortrekker tussen 6 maart en 22 mei (maximum 2 vogels) en tussen 15 juli tot diep in de winter (10 januari) – maximum 27 vogels. Wordt bijna steeds in vlucht waargenomen.

64. REGENWULP

Zeldzame doortrekker (10 waarnemingen) tussen 21 april en 30 augustus. Maximum 5 vogels.

65. GRUTTO

Algemene verschijning tussen 1 maart en 15 oktober. Maximum 175 vogels. Vooral in het voorjaar. Ontbreekt als broedvogel (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

66. WITGATJE

Regelmatige doortrekker tussen 31 maart en 4 mei (2 vogels) en tussen 9 juni en 3 november (maximum 6 vogels).
Eén waarneming op 15 december 1963 (1), op 26 januari 1964 (3x) en op 12 februari 1959 (1x).

67. BOSRUITER

Talrijke doortrekker tussen 12 april en 2 juni (maximum 5 vogels) en tussen 16 juni en 30 oktober (maximum 14 vogels). In oktober nog drie waarnemingen.

68. OEVERLOPER

Algemene doortrekker tussen 21 april en 13 juni (19 vogels) en tussen 1 juli en 13 oktober (maximum 42 vogels).
Duidelijke waarnemingen van familieverband (najaar).

69. TURELUUR

Algemene zomervogel en broedvogel (maximum 5 paar). Tussen 25 februari en 22 september (maximum 24 vogels). Eén late waarneming op 29 november (1x).

70. ZWARTE RUITER

Regelmatige doortrekker tussen 6 april en 9 juni (maximum 5) en tussen 7 juli en 22 november maximum 23).

1 waarneming in januari, 2 in februari (7) en 3 in maart (2).

71. GROENPOOTRUITER

Regelmatige doortrekker tussen 24 maart en 10 juni (maximum 9) en tussen 7 juli en 8 november (maximum 9).

72. KANOETSTRANDLOPER

Zeldzame doortrekker. Vier waarnemingen op 19 mei, 3 juni, 29 juli en 15 augustus.

Maximum 3 vogels.

73. KLEINE STRANDLOPER

Regelmatige doortrekker tussen 4 april en 21 juni en tussen 22 juli en 30 oktober. Voorjaar maximum 4 vogels. Najaar maximum 11 vogels.

74. KLEINSTE STRANDLOPER

Schaarse doortrekker. Voorjaar 2 waarnemingen op 15 mei en op 11 mei – maximum 2 vogels. Najaar 6 waarnemingen tussen 15 augustus en 5 september – maximum 3 vogels.

75. BONTE STRANDLOPER

Schaarse doortrekker en wintergast tussen 13 juli en 6 juni.

Maximum 24 vogels.

76. KROMBEKSTRANDLOPER

Zeldzame doortrekker. Drie waarnemingen tussen 21 juli en 3 september.

Maximum 3 vogels.

77. DRIETEENSTRANDLOPER

Zeldzame doortrekker. Drie waarnemingen. Eén vogel op 27 april, een vogel op 19 mei en 3 vogels op 15 augustus.

78. KEMPHAAN

Algemene doortrekker en zomergast tussen 8 maart en 15 oktober. Geen broedvogel. Eén waarneming op 25 november 1962 (1x) en één op 20 december 1964 (1x). Maximum 80 vogels (augustus).

79. KLUUT

Algemene broed- en zomervogel tussen 19 maart en 20 oktober. Broedvogel 7 paar. Maximum 92 vogels.

80. STELTKLUUT

Zeldzame zomervogel. In totaal elf waarnemingen tussen 21 april en 16 augustus. Maximum 14 vogels. Heeft in de onmiddellijke nabijheid van het gebied gebroed in 1958 (bassin suikerfabriek). Het jaar 1965 was een bijzonder jaar (Broedgeval 1 paar). *Broedgeval met de hand bijgeschreven*

81. MANTELMEEUW

Regelmatische gast op het Canesvliet tussen 7 augustus en 11 mei. Slechts twee waarnemingen in juni en geen in juli. Maximum 14 vogels.

82. KLEINE MANTELMEEUW (L.f.graellsii)

Zeldzame vogel. Eén waarneming in april en acht waarnemingen tussen 31 juli en 25 november.

83. ZILVERMEEUW

Regelmatische verschijning tussen 10 juli en 26 mei. Een waarneming op 21 juni 1964. Maximum 21 vogels (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

84. STORMMEEUW

Regelmatische doortrekker en wintergast tussen 7 juli en 23 mei. Maximum 30 vogels.

85. KAPMEEUW

Zeer algemene vogel die gans het jaar door te zien is. Heeft enkele malen op canesvliet gebroed. Maximum 300. Overvliegende vogels gaat dit aantal ver te boven (slaaptrek).

86. ZWARTE STERN

Onregelmatige broedvogel en zomergast. Tussen 21 april en 6 oktober. Heeft in kleine kolonie gebored in 1954-1957-1958 en 1959. Maximum 5 paren.
Maximum aantal vogels 125 (mei) trek.

87. REUZENSTERN

Dwaalgast. 1 waarneming van 2 vogels (1 adult en 1 juveniel) op 17 september 1955.

88. VISDIEFJE

Regelmatische broed- en zomervogel. Tussen 15 april en 18 september. Broedvogel maximum 3 paar.
Maximum aantal vogels 29.

89. HOLENDUIF

Rehelmatig waargenomen vogel. Is broedend aangetroffen (1paar). Is in het winterhalfjaar minder talrijk.
Maximum 20.

90. HOUTDUIF

Gans het jaar door te zien (soms in grote groepen). Broedvogel (niet talrijk bij gebrek aan geschikte nestgelegenheid).
Maximum 250 (groep).

91. TORTELDUIF

Regelmatische zomervogel tussen 7 mei en 6 oktober. Broedvogel (idem Houtduif).
Maximum 24.

92. KOEKOEK

Algemene zomervogel tussen 22 april en 7 september. Broedvogel maximum 3 paar.
Maximum vogels 7.

93. STEENUIL

Zeldzame verschijning. In totaal 7 waarnemingen. Is niet broedend aangetroffen (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

94. GIERZWALUW

Regelmatig te zien tussen 29 april en 16 augustus.
Maximum 80 (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

95. IJSVOGEL

Schaarse vogel op Canesvliet. In het najaar tussen 14 augustus en 20 november (6 waarnemingen). 1 waarneming op 25 februari 1962 (1x).

Maximum 2.

96. GROENE SPECHT

Schaarse verschijning (bijna geen bomen) – 9 waarnemingen. Voornamelijk in het winterhalfjaar tussen 18 augustus en 10 april.

97. GROTE BONTE SPECHT

Regelmatige verschijning in het winterhalfjaar tussen 27 september en 11 april (18 waarnemingen).

Maximum 2 vogels.

98. DRAAIHALS

Zeer zeldzaam. Eén waarneming op 22 april 1962.

99. VELDLEEUWERIK

Zeer algemene broedvogel. Gans het jaar door te zien. Broedvogel ongeveer 10 paar.

Maximum 140 (oktober – trek).

100. BOERENZWALUW

Regelmatig te zien tussen 6 april en 13 oktober. Uitzonderlijke waarneming op 3 november 1963. Broedvogel : Schuren (maximum 3 paar). Roest in het riet.

Maximum 2000 vogels.

101. HUISZWALUW

Regelmatig te zien tussen 29 april en 13 oktober. Maximum 190 vogels. Broedvogel (boerderij) 1 paar.

102. OEVERZWALUW

Regelmatig te zien tussen 6 april en 22 september. Maximum 2.000 vogels (roest in het riet) (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

103. WIELEWAAL

Schaarse zomervogel (bijna geen bomen). 6 waarnemingen tussen 26 mei en 18 augustus.

Maximum 2 vogels (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

104. ZWARTE KRAAI

Regelmatig gans het jaar door te zien. Broedvogel 1 paar.
Maximum 12 vogels.

105. BONTE KRAAI

Algemene wintervogel tussen 15 oktober en 9 april. Maximum 70 vogels ('s avonds slaaptrek naar dennebossen in Wachtebeke en dan veel talrijker).

106. ROEK

Algemene wintervogel tussen 15 oktober en 7 april. Maximum 350 vogels (idem Bonte kraai).

107. KAUW

Algemene wintervogel tussen 19 oktober 9 april. Maximum 180 (idem Bonte Kraai en Roek) – Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen.

108. EKSTER

Gans het jaar matig te zien. Broedt in hoge struiken nabij Westdorpe.
Maximum 9 vogels.

109. KOOLMEES

Regelmatig te zien tussen 15 september en 1 mei. Twee waarnemingen in juli – geen broedvogel.
Maximum 21 vogels (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

110. PIMPELMEES

Regelmatig te zien tussen 10 september en 24 april. Eén waarneming van 4 juvenielen op 29 juli 1962. Geen broedvogel.
Maximum 25 vogels (roest in het riet). Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen.

111. ZWARTE MEES

Zeldzame doortrekker. Drie waarnemingen van telkens 3 juveniele vogels op 2,3 en 10 september 1961 (Hoogstwaarschijnlijk dezelfde vogels).

112. MATKOPMEES

Schaarse vogel. In totaal 8 waarnemingen. Werd gezien in juli, augustus, oktober, november, december, februari en april.

Maximum 2 vogels. Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen.

113. BOOMKRUIPER

Zeldzaam. Twee waarnemingen. Op 13 maart 1960 (2 vogels) en op 12 januari 1964 (1 vogel).

114. WINTERKONING

Regelmatig te zien in het winterhalfjaar tussen 26 september en 7 mei. In januari slechts één waarneming. Een waarneming in juni en één in juli.

Broedvogel 1 paar (Boerderij) deze vogels komen dan niet in de polder.

Maximum 3 vogels.

115. GROTE LIJSTER

Regelmatig et zien vanaf 7 februari tot eind december. Ontbreekt in januari.

Broedvogel 1 paar.

Maximum 26 vogels.

116. KRAMSVOGEL

Algemene wintergast tussen 13 oktober en 23 april. Komt voor in groepen (ontbreekt soms echter totaal).

Maximum 140 vogels.

117. KOPERWIEK

Algemene wintergast tussen 11 oktober en 1 april. Komt dikwijls voor in groepen (ontbreekt soms echter totaal).

Maximum 30 vogels.

118. ZANGLIJSTER

Algemene vogel die gans het jaar door te zien is. Is broedvogel op geschikte plaatsen.

Maximum 16 vogels.

119. MEREL

Zeer algemene vogel gans het jaar door te zien. Broedvogel op geschikte plaatsen.

Maximum 11 vogels.

120. TAPUIT

Regelmatische doortrekker tussen 9 april en 27 mei en tussen 20 augustus en 8 oktober? Geen broedvogel.

Maximum 3.

121. ROODBORSTTAPUIT

Regelmatige broedvogel en doortrekker tussen 5 maart en 10 juli en tussen 3 september en 22 oktober. Broedvogel 2 paar.

Maximum 4.

Eén waarneming op 25 november en vier decemberwaarnemingen (3,16,23 en 31 december) telkens één vogel.

122. PAAPJE

Regelmatige zomervogel. Tussen 15 april en 20 september.

Maximum 8.

Broedvogel 1 paar.

123. ZWARTE ROODSTAART

Zeldzame doortrekker. Eén waarneming op 27 maart 1955 van één vogel (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

124. GEKRAAGDE ROODSTAART

Zeldzame doortrekker tussen 22 april en 20 mei en tussen 15 augustus en 22 september. 6 waarnemingen.

Maximum 1 vogel (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

125. WITGESTERNDE BLAUWBORST

Regelmatige zomervogel en broedvogel tussen 15 maart en 2 september.

Broedvogel 1 paar.

Maximum 7.

126. ROODBORST

Regelmatige doortrekker en wintergast tussen 6 oktober en 15 april.

Maximum 5.

127. SNOR

Regelmatige zomervogel en broedvogel tussen 10 april en 5 augustus.

Broedvogel maximum 3 paar.

Maximum 4.

128. GROTE KAREKIET

Regelmatige zomevogel en broedvogel tussen 20 april en 15 augustus. Broedvogel maximum 3 paar.

Maximum 6.

129. KLEINE KAREKIET

Talrijke zomervogel en regelmatige broedvogel tussen 22 april en 6 oktober. Broedvogel maximum 15 paar.

Maximum 30.

130. BOSRIETZANGER

Zeldzame vogel. Drie waarnemingen in juni en juli (zang).

Maximum 3 (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

131. RIETZANGER

Algemene broedvogel en zomervogel tussen 9 april en 6 oktober. Broedvogel 10 paar.

Maximum 45 vogels.

132. TUINFLUITER

Zomervogel. Slechts vier waarnemingen (april-mei en juni). Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen.

133. GRASMUS

Talrijke broedvogel en zomervogel tussen 22 april en 15 september. Broedvogel 10 paar.

Maximum 24.

134. BRAAMSLUIPER

Slechts één waarneming op 8 augustus 1965. Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen.

135. FITIS

Slechts drie waarnemingen tussen 9 april en 22 juli (niet in juni).

Maximum 1 vogel (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

136. TJIFTJAF

Slechts drie waarnemingen - maart en april – en één op 6 oktober 1963. Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen.

137. VUURGOUDHAANTJE

Zeldzame doortrekker. Slechts één waarneming op 22 september 1963 van één vogel.

138. GRAUWE Vliegenvanger

Zeldzame vogel. Drie waarnemingen (juni-augustus-september).
Maximum 2 vogels (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

139. Bonte Vliegenvanger

Zeldzame doortrekker. Vier waarnemingen (mei en september).

140. HEGGEMUS

In het winterhalfjaar regelmatig te zien tussen 9 september en 26 maart. Eén waarneming op 17 juni.
Maximum 3 vogels (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

141. GRASPIEPER

Zeer algemene vogel die gans het jaar door te zien is. Broedvogel 20 paar.
Maximum 146 vogels. Roest in hoog gras.

142. BOOMPIEPER

Zeldzame vogel. Eén waarneming op 12 mei 1963 (Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen).

143. OEVERPIEPER

Regelmatische wintergast tussen 1 november en 27 april (op 27 april zag ik een vogel in prachtkleed).
Maximum 12 vogels.

144. WITTE KWIKSTAART

Talrijke vogel (vooral tussen februari en november). Broedvogel 1 paar.
Maximum 50 vogels. Roest in het riet.

145. ROUWKWIKSTAART

Zeldzame verschijning. Eén vogel op 16 maart 1957.

146. GELE KWIKSTAART

Algemene zomervogel en broedvogel tussen 16 maart en 1 oktober. Eén late waarneming op 28 oktober 1962. Broedvogel 10 paar.
Maximum 200. Roest in het riet.

147. KLAPEKSTER

Zeldzame verschijning in het najaar. Drie waarnemingen 30 september (1), 10 november (1), 1 november (1).

148. GRAUWE KLAUWIER

Zeldzame vogel. Drie waarnemingen van telkens één vogel op 8, 11 en 12 september 1955 (betreft dezelfde vogel). Broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen.

149. SPREEUW

Algemene vogel gans het jaar door te zien. In juli en augustus roest deze vogel in het riet en komt er dan voor in spreeuwenwolken (tot 4.500 vogels). Broedvogel 2 paar (volgens gelegenheid).

150. GROENLING

Algemene vogel gans het jaar door te zien doch zeldzaam in februari. Broedvogel 3 paar.

Maximum 70.

151. PUTTER

Zeldzame verschijning. 8 waarnemingen (januari-maart-april-september-oktober-november en december).

Maximum 3.

152. SIJS

Zeldzaam : 1 waarneming op 31 december 1961 (2 vogels).

153. KNEU

Algemene vogel gans het jaar door te zien doch onregelmatig in februari. Broedvogel 7 paar.

Maximum 140.

154. FRATER

Zeldzame wintergast. 1 vogel op 5 november 1961.

155. VINK

Regelmatische verschijning tussen 13 september en 12 juli. Broedvogel 1 paar. Is vooral in de trektijd (oktober-november) zeer talrijk.

Maximum 260 vogels.

156. KEEP

Niet talrijke wintergast tussen 8 oktober en 3 april.
Maximum 71 (groep).

157. GEELGORS

Algemene verschijning gans het jaar door te zien. Broedvogel maximum 10 paar.
Maximum 24.

158. RIETGORS

Algemene verschijning gans het jaar door te zien. Broedvogel maximum 15 paar.
Maximum 50.

159. RINGMUS

Algemene verschijning gans het jaar door. Broedvogel op geschikt plaatsen :
maximum 5.
Maximum 140 (groep).

160. HUISMUS

Zeer algemene vogel gans het jaar door te zien. Broedvogel waar de gelegenheid
zich voordoet.

161. VLAAMSE GAAI**162. GOUDHAANTJE**

Gent, 1 september 1965
J. van den Steen